Programa d'atenció integral a nens, nenes, adolescents i les seves famílies en situació de risc des de l'enfocament de la parentalitat positiva

Com treballem amb les famílies als serveis socials de l'ajuntament de Lleida?

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA

Universitat de Lleida

LA PAERIA
Ajuntament de Lleida

Autoria:

M. Àngels Balsells; Alícia Borrego-Tarragó; Aida Urrea-Monclús; Arnau Erta-Majó; Anna Massons-Ribas, Sara Rodríguez-Pérez; Eduard Vaquero; Lucía González-Pasarín i Laura Segarra-Ayllón.

Com citar aquest document:

Balsells, M.À., Borrego-Tarragó, A., Urrea-Monclús, A., Erta-Majó, A., Massons-Ribas, A. Rodríguez-Pérez, S., Vaquero, E., González-Pasarín, L. & Segarra-Ayllón, L. (2024). Programa d'atenció integral a nens, nenes, adolescents i les seves famílies en situació de risc social. Com treballem amb les famílies als Serveis socials de l'Ajuntament de Lleida des de l'enfocament de la parentalitat positiva? Ajuntament de Lleida. http://hdl.handle.net/10459.1/85305

Aquesta obra está sota llicencia Creative Commons Reconeixement-No comercial-Compartir igual 4.0 (*http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/*)

Equip de Treball:

Càtedra Educació i Adolescència Abel Martínez Oliva - Universitat de Lleida:

M. Àngels Balsells Bailón	Directora de la recerca
Alícia Borrego-Tarragó	Coordinadora dels grups de treball
Aida Urrea-Monclús	
Arnau Erta-Majó	
Anna Massons-Ribas	
Sara Rodríguez-Pérez	
Eduard Vaquero Tió	
Lucía González-Pasarín	
Laura Segarra-Ayllon	

Regidoria d'Acció i Innovació Social - Ajuntament de Lleida:

Gemma Domingo	Directora adjunta d'Innovació Social
Joan Canut	Cap del Servei de Gestió i Acció Social de la Regidoria
Luisa Conejos	Cap del Servei de Programes Sectorials de la Regidoria
Isabel Prats	Cap UT de l'Àrea d'Infància i família de la Regidoria
Marta Gómez	Tècnica de l'Àrea d'Infància i família de la Regidoria

Professionals participants en el pilotatge - Zona 3, el SIS Marge-Esquerra i el SIS Lo Marraco:

Gloria Atarés	Blanca Fernández	Maria Teresa Ramos
Cristina Balsells	Janet Garcia	Judith Ribes
Lidia Castillo	Alicia Julià	Sonia Rodríguez
Maria Collado	Maite López	Cristina Serena
Irene Clara Cuevas	Patrícia Montull	Mercedes Tordecillas
Teresa Farré	Laura Navarro	Mar Vidal

Professionals participants en la implementació:

Zona 1	Zona 2	Zona 4
Betlem Armengol	Ariadna Jorge	Angels Andreo
Ares Camarasa	Marina Lafuerza	Toni Benet
Maria Alba Forné	Laia Mallada	Anna Garsaball
Xesca García	Adolf Martínez	Majda El Ammari
Nuria Garriga	Vanesa Noguera	Ester Fortuny
Paula Jurado	Amanda Oliva	Ingrid Martínez
Laura Lainez	Albert Peruga	Alba Martínez
Cristina Liébana	Najoua Rabah	Elionor Ripoll
Patricia Muñoz	Estefania Reves	Sonia Sanz
Pilar Plana	Laia Samadi	Anna Visa
Roser Pelegrí	Alba Torrento	
Xavier Rey	Alba Vidal	
Maria Vidal	Andrea Villar	

La formulació, implementació i avaluació d'aquest Programa es desenvolupa dins del conveni de col·laboració "Atenció a la infància, adolescència i llurs famílies en situació de risc social i del pilotatge SIS" entre la Regidoria d'Acció i Innovació Social de l'Ajuntament de Lleida i la Càtedra Educació i Adolescència Abel Martínez Oliva de la Universitat de Lleida (2022-2024).

L'objectiu principal d'aquest conveni ha estat el desenvolupament del "Programa d'atenció integral a nens, nenes, adolescents i les seves famílies en situació de risc" mitjançant una metodologia participativa, orientada a la millora i basada en la pràctica reflexiva. Al mateix temps, s'han establert sinergies amb els resultats del projectes de recerca I+D+i "Estrategias y recursos para la participación familiar en el desarrollo de las competencias parentales durante el acogimiento y la reunificación" (2019/2022 RTI2018-099305- B-C21) i "Implementación y evaluación del FRAME+P: Programa integral para la acción socioeducativa con familias en riesgo y desamparo desde el enfoque de la parentalidad positiva" (2023/2027 PID2022-137305NB-C21).

Contingut

1. Introducció 9

Què és aquest Programa? 10
Com ha estat el procés d'elaboració d'aquest programa? 12
En què es fonamenta aquest Programa? 15
- L'exercici de la parentalitat positiva: "El triangle de la Parentalitat" 15
- El treball amb les famílies en situació de risc per a la millora de l'exercici de la parentalitat: l'evidència científica 23

2. Destinataris i objectius 25

Destinataris 26
Objectius 28

3. Metodologia 29

La metodologia de treball amb les famílies 30
L'enfocament participatiu amb el "Triangle de la parentalitat positiva" 31
- Pas 1: Anàlisi ecosistèmica de les necessitats del nen, nena o adolescent 32
- Pas 2: Establiment compartit del pla de treball familiar 33
- Pas 3: Realització de les accions 34
- Pas 4: Valoració de canvis i millores 35

El desenvolupament del Cicle del Triangle P+ 36
L'aprenentatge experiencial 37

4. Protocol d'actuació en dues intensitats 39

La intensitat mitjana 40
- Definició 40
- Aplicació del Triangle P+ en intensitat mitjana: Risc lleu i risc moderat 41

La intensitat alta 42
- Definició 42
- Aplicació del Triangle P+ en intensitat alta: Risc greu 43

5. Accions amb la família 45

Trobades familiars 46
Programes grupals d'educació parental 47
Acompanyament a recursos universals 49
Acompanyament a recursos especialitzats 50
El Triangle de la parentalitat com a organitzador del treball en xarxa 51

6. Condicions d'implementació 53

Criteris per afavorir la participació significativa de les famílies durant les entrevistes familiars 54
- Espai 55
- Veu 55
- Audiència 56
- Influència 56

Criteris per a la utilització de materials de suport 57
- Materials per a la fase del perspectivisme 57
- Materials per a la fase del propi model 58
- Materials per a la fase d'implicacions pel canvi 59

7. Preguntes freqüents 61

Participació i família 62
Temps, horaris i espai 63
Metodologia del triangle 65
Treball de construcció del triangle: necessitats, fortaleses i debilitats 66
Equip parental 68
Relació amb els membres de la família 69
Pla de treball 71

8. Avaluació 73

Context familiar i social 75
Competències familiars i benestar dels nens, nenes i adolescents. 76
Participació familiar 76
Implementació 76

9. Referències 77

10. Annexes 81

1 Introducció

Què és aquest Programa?

El **Programa d'atenció a la infància, adolescència i llurs famílies en situació de risc** és un programa psicoeducatiu que té l'objectiu de millorar les respostes a les necessitats dels nens, nenes i adolescents (NNA) des de **l'exercici de la parentalitat positiva**. La detecció de situacions de risc en el desenvolupament de NNA implica la posada en marxa de diferents accions de suport familiar encaminades a la preservació familiar. Els Serveis Socials de l'Ajuntament de Lleida tenen l'encàrrec de treballar amb la família per aconseguir la millora de la situació del/la NNA, evitar l'agreujament del risc i prevenir la separació del/la NNA del seu nucli familiar. Per tant, aquest programa es dur a terme per part dels següents equips professionals: els Equips Bàsics d'Atenció Social (EBAS), els Serveis d'intervenció Socioeducativa (SIS) i el Servei especialitzat d'atenció a la Infància i a l'adolescència (SEAIA).

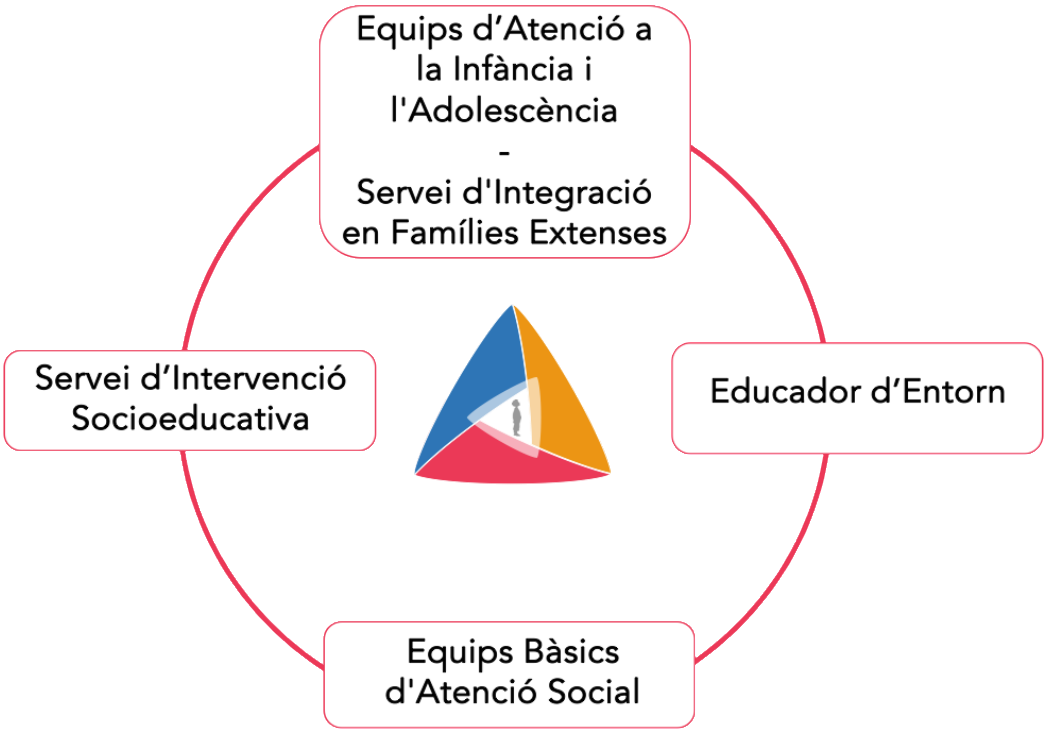

Figura 1. Equips de professionals que duen a terme el programa.

Aquest programa estableix **un model de treball amb famílies per als Serveis Socials de l'ajuntament de Lleida orientat en els següents principis:**

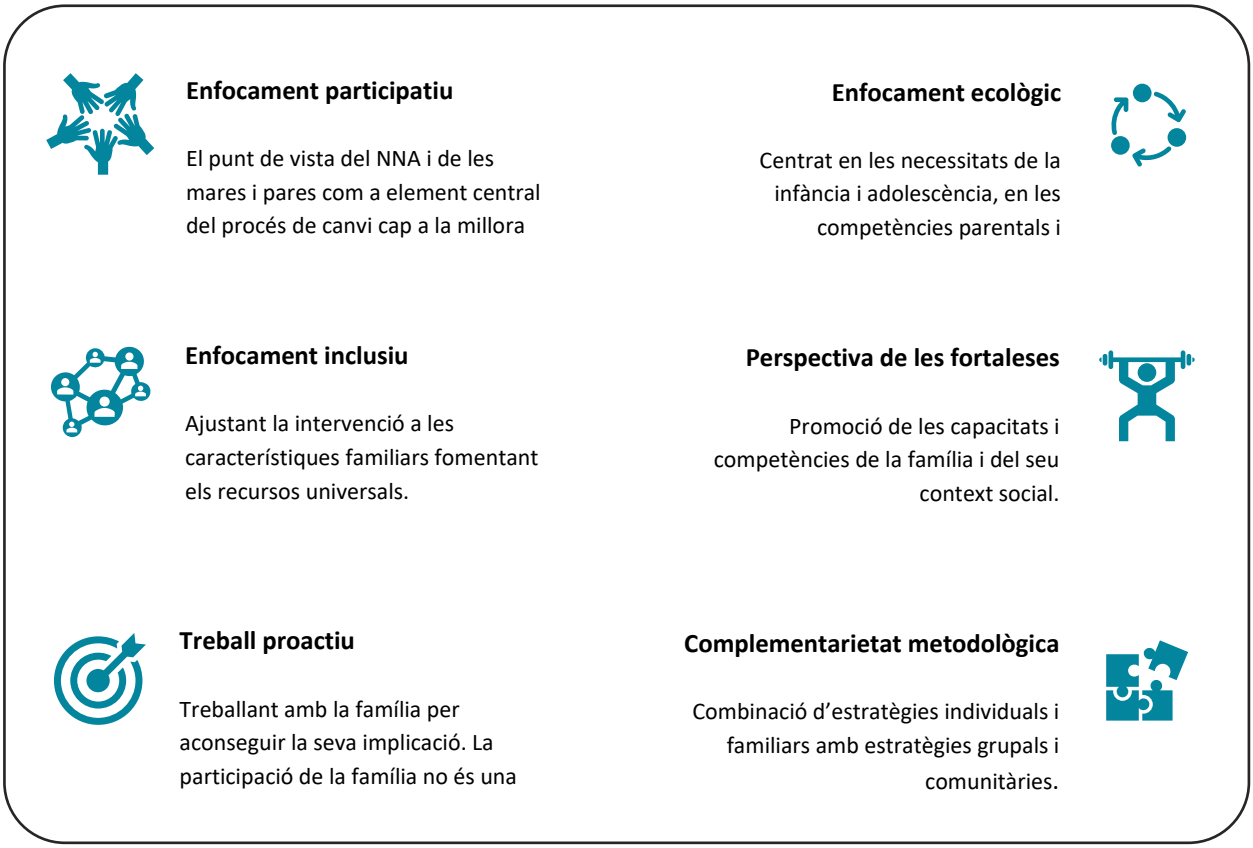

Figura 2. Principis de treball del programa.

El Programa estableix un model teòric de referència i un mateix sistema de treball compartit per tots els professionals de l'Ajuntament de Lleida; aporta una metodologia de treball amb la família que incorpora sempre al NNA, que desenvolupa tota la intervenció professional amb la participació de la família tenint en consideració tots els elements que formen part de l'ecologia de la parentalitat.

El Programa legitima les necessitats de desenvolupament dels infants i adolescents i parteix de les fortaleses de la família per a enfortir les seves capacitats i les competències parentals. Per altra banda, subratlla la cerca dels suports socials universals adequats per a què els pares i les mares puguin desenvolupar les seves tasques i responsabilitats parentals. Per tant, l'enfocament comunitari i la corresponsabilitat de tots els espais interinstitucionals i recursos universals són una altra peça en el Programa.

Com ha estat el procés d'elaboració d'aquest programa?

El Programa d'Atenció integral a nens, nenes, adolescents i les seves famílies en situació de risc des de l'enfocament de la parentalitat positiva és el resultat d'una **investigació participativa, orientada a la millora i basada en la pràctica reflexiva.**

L'equip de treball s'integra per investigadors de la Càtedra d'Educació i Adolescència de la Universitat de Lleida, pels professionals dels Serveis Socials del municipi de Lleida i pels responsables de la Regidoria.

El procés d'investigació es desenvolupa en quatre fases:

1. Fase de reflexió pràctica per a la comprensió de les característiques de les famílies amb expedients de risc, així com de les pràctiques professionals en intervenció familiar, per tal de dissenyar i adaptar el programa al context lleidatà.
2. Fase centrada en la preparació del nou model d'intervenció amb famílies, mitjançant una formació pràctica-reflexiva dirigida als professionals que executaran el programa. Aquesta fase va donar lloc a la versió preliminar del programa.
3. Fase pilot en la zona 3 del municipi, amb l'objectiu d'adaptar el programa a la realitat del context. Aquesta etapa inclou un acompanyament setmanal d'un any als professionals que implementen el programa, per part dels investigadors.
4. Fase d'expansió de la implementació del programa a altres zones del municipi de Lleida, seguint el mateix procés d'adaptació.

FASES D'IMPLEMENTACIÓ DEL TRIANGLE P+

1 any de treball intensiu amb la família

Qui complimenta les activitats?

- **P** Professionals
- **M** Mares i/o pares
- **N** Nens, nenes i adolescents

	4 MESOS			8 MESOS	
Fase 0 Formació de professionals	**Fase 1** Selecció de la família i els profesionals responsables	**Fase 2** Establiment de la relació i les bases del treball	**Fase 3** Autovaloració de l'ecologia familiar	**Fase 4** Portar a terme les accions i els recursos	**Fase 5** Valoració i futur
Formació de 20h a professionals.	Selecció de la família i decidir dos professionals responsables. **Preparació prèvia.** Tenir en compte el grau d'aliança i el grau de cronificació.	Informar i planificar les trobades, identificar l'equip parental (EP) i trobada amb l'EP. **Primera reunió.** Informar, clarificar i planificar les trobades. Presentar el Triangle P+, personalitzar, què, com i a on seran les trobades. **Segona reunió.** Identificar l'equip parental. Quines persones, professionals, familiars, amics, veïns donen resposta a les necessitats del NNA? Elaboració de l'Ecomapa. **Tercera reunió.** Trobada amb l'equip parental. Informació clara, amigable i col·laboració. Transparència institucional.	Construir una visió compartida de cada una de les necessitats de l'infant o adolescent i elaborar el pla d'acció. **Set reunions.** Cada sessió es dedica a UNA necessitat del Triangle P+. Es dialoguen fortaleses, dificultats i respostes. Cada nen, nena o adolescent és únic i diferent, per tant, cadascú disposa d'un triangle de la parentalitat. **Reunió del pla d'acció.** Resum i recopilació per a prioritzar i decidir.	**Reunions d'acompanyament.** Acompanyament a la família en les trobades que siguin necessàries en les que es revisa l'evolució de les necessitats del nen, nena o adolescent, es revisen els acords en el pla d'acció, es realitzen readaptacions. Aquests objectius es tradueixen en l'articulació de **quatre tipus d'accions:** 1. Entrevistes familiars regulars 2. Programes grupals d'educació parental 3. Recursos universals 4. Recursos especialitzats Utilitzem el triangle i el pla d'acció de la família com a recurs visual.	Valorar els canvis realitzats i decidir com es continua. **Reunió del punt i seguit.**

Avaluació

Context familiar i social	P **Fitxa A1** Perfil sociodemogràfic P **Fitxa A2.1.** Risc psicosocial				**Fitxa A2.1.** Risc psicosocial P
Competències parentals	P **Fitxa A3.1.** Compt. parentals transversals		Triangle P+ resultant de la fase M N		**Fitxa A3.2.** Compt. parentals transversals P Triangle P+ resultant de la fase M N
Participació familiar		P Diari de participació Participació i assistència			
		Checklist un cop finalitzada la fase P	Checklist un cop finalitzada la fase P		
Implementació	P Actes de sessions de practica reflexiva durant la implementació				

Grup de discusió: M N P

Figura 3. Esquema del procés d'implementació i avaluació.

Els resultats del procés d'investigació han mostrat quines són les condicions d'implementació per dur a terme el programa i la seva adequació a la realitat dels Serveis Socials. D'altra banda, l'apropiació del programa per part de l'organització ha requerit de la voluntat política i institucional per adaptar les estructures organitzatives als nous models d'atenció a les famílies. Tot plegat ha permès establir un Programa d'acord als **vuit estàndards de qualitats definits per la *Red Europea de Apoyo Familiar. EurofamNet*** (Rodrigo et al., 2023): Model teòric definit, Objectius clarament establerts, Manual protocol·litzat, Basat en evidències, Desenvolupament apropiat indicat a les edats i característiques dels infants i adolescents, així com a les habilitats dels pares i mares, Adaptable a necessitats, característiques i expectatives del grup, Participatiu, Orientat al desenvolupament de competències i habilitats (Bernedo et al., 2023).

El procés de recerca ha permès l'avaluació del disseny i de les condicions de implementació, permetent una evolució des de la versió preliminar a la versió actual. La versió que es presenta en aquest document continua "viva" ja que s'estan desenvolupant les avaluacions corresponents a la eficàcia i eficiència. Aquestes avaluacions de la implantació i dels beneficis pels NNA i les seves famílies s'han d'estudiar a mig termini i es faran públiques en el seu moment.

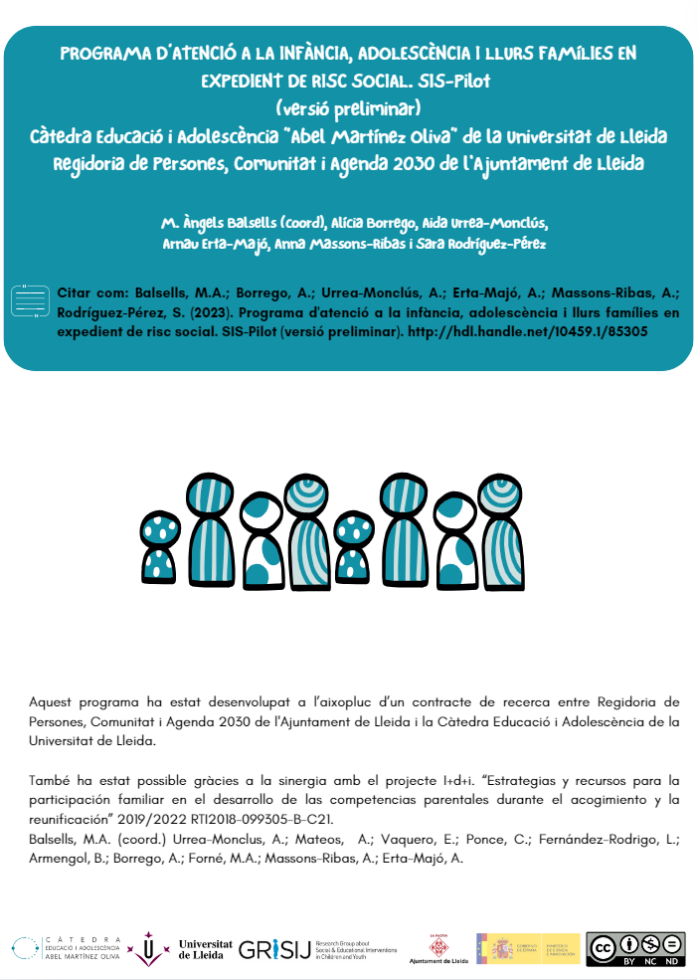

Figura 4. Versió preliminar del programa.

En què es fonamenta aquest Programa?

L'exercici de la parentalitat positiva: "El triangle de la Parentalitat"

La parentalitat positiva es definida com "el comportament dels pares i mares fonamentat en l'interès superior del fill/a que cuida, desenvolupa les capacitats, no es violent i ofereix reconeixement i orientació, incloent l'establiment de límits que permeten el ple desenvolupament del nen i nena" (Consell d'Europa, 2006).

L'objectiu de la parentalitat positiva és **promoure relacions positives entre pares i fills/es**, basat en l'exercici de la responsabilitat parental, que assegurin els drets dels infants i adolescents en el sí de les seves famílies i promoguin el desenvolupament del seu potencial i el benestar en el seu context psicosocial.

L'exercici de la parentalitat positiva està basat en l'afecte, el suport, la comunicació, l'estimulació i l'estructuració en rutines, en l'establiment de límits, normes i conseqüències, així com en l'acompanyament i la implicació en la vida quotidiana dels fills i filles.

El "triangle de la parentalitat" (Balsells et al., 2015, 2023) és una representació gràfica de com s'exerceix la parentalitat positiva, fonamentada en el model ecològic d'interpretació de la família i del desenvolupament infantil. Aquest triangle representa l'ecologia de la parentalitat i condueix a una comprensió ecosistèmica de les necessitats dels Nens, Nenes i Adolescents (NNAs):

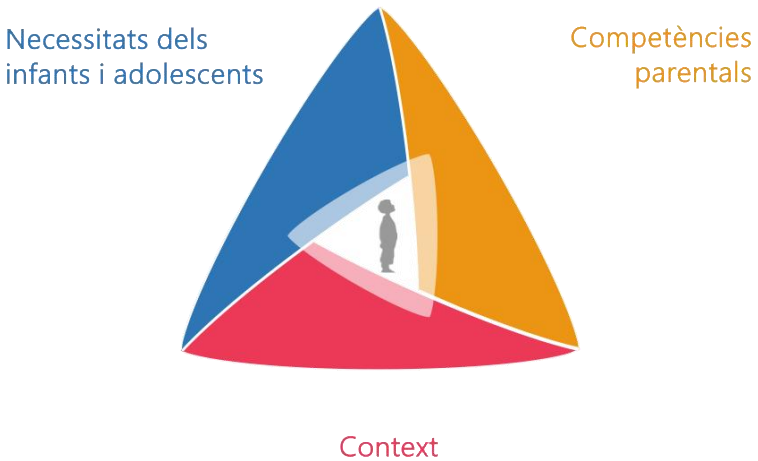

Figura 5. "El triangle de la Parentalitat"

- **Necessitats evolutives-educatives en la infància i adolescència:** Són les necessitats evolutives-educatives i diferencials que tenen els nens, les nenes i els adolescents i que canvien al llarg de la vida.

- **Competències parentals:** Són les capacitats dels pares i mares per afrontar de manera flexible i adaptada, segons el context i les necessitats dels fills i filles, l'exercici de la parentalitat. Aquest concepte engloba els sentiments, actituds, coneixements, habilitats i estratègies necessàries per a un bon desenvolupament de les tasques i responsabilitats que requereix la parentalitat.

- **Context psicosocial de la família:** Fa referència a què ajuda (factors de protecció) o dificulta (factors de risc) la tasca de ser pares/mares. Es refereix a l'impacte de la família extensa i els factors ambientals sobre la capacitat dels mares i pares i NNAs.

Aquesta representació gràfica ajuda a entendre com la parentalitat és el resultat de la interacció entre el que el NNA necessita i les respostes que el context i les competències parentals ofereixen. No existeix un únic model de ser mare o pare, sinó que és l'encaix de les tres bandes del triangle el que donarà el millor benestar del NNA en el si de la seva família i en el si de la seva comunitat. D'altra banda, també emfatitza el que fet que totes les famílies necessiten suports per dur a terme un exercici adequat de la parentalitat.

Una implicació activa en l'educació dels seus fills/es, una percepció clara del seu rol parental, el reconeixement de les seves pròpies capacitats i limitacions en la criança dels fills/es, així com la responsabilitat pel benestar d'aquests són també competències necessàries en la tasca parental. Com també ho són adquirir una visió positiva i realista sobre les necessitats dels seus fills/es, sent capaços de cercar persones significatives a l'entorn o identificant recursos que puguin satisfer les necessitats del NNA.

En aquest Programa, tenint en compte la fonamentació descrita i els antecedents internacionals que ho avalen:

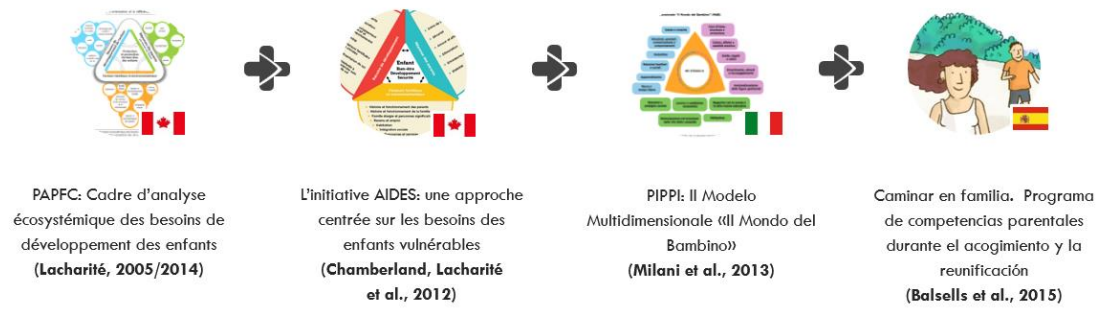

Figura 6. Antecedents del "Triangle de la Parentalitat"

El triangle de la parentalitat, s'utilitza com:

- Model teòric d'interpretació de l'exercici de la parentalitat.
- Recurs visual i participatiu per a la sistematització de tots els passos del desenvolupament del mateix a través del procés d'acció individualitzada-familiar.
- Organitzador de la xarxa al voltant dels NNAs.

Les necessitats dels nens, nenes i adolescents

Definició de les necessitats des de la perspectiva relacional del desenvolupament, així com des de l'enfocament d'adquisició de competències que promocionen el desenvolupament positiu:

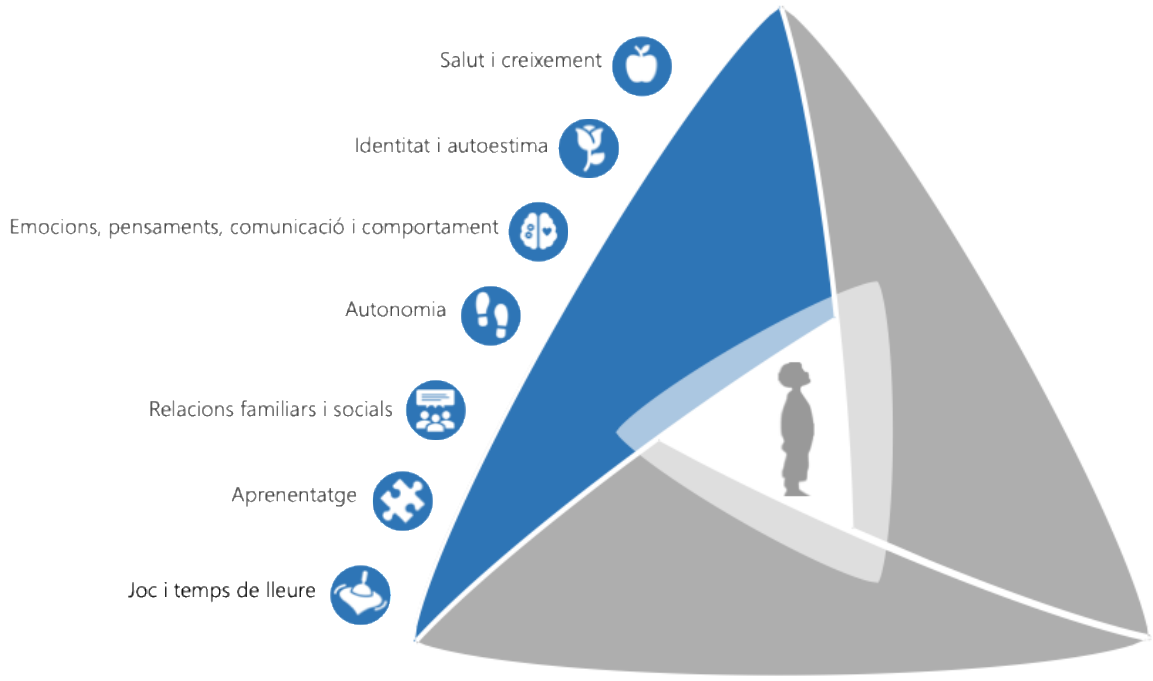

Figura 7. Les necessitats dels nens, nenes i adolescents

Salut i creixement. Es refereix al benestar físic. Engloba aspectes com altura i pes, factors genètics, malalties cròniques, discapacitats, alimentació i dieta, hores de son, activitat física, higiene, atenció i cures mèdiques. Alerta amb el consum d'alcohol, altres drogues o automedicació.

Identitat i autoestima. Es defineix com ser conscient de les característiques amb les quals s'identifica i es sent orgullós/a l'individu/a. Els elements que constitueixen la identitat dels individus són el sexe, gènere, origen, religió, edat, entorn familiar, etc. Autoconcepte. La pròpia percepció de sí mateix/a: les seves capacitats, la seva imatge i la seves singularitat. Sentiment de pertinença i acceptació de la família, els iguals o la societat. Alerta amb l'orientació sexual i perspectiva de gènere.

Emocions, pensament, comunicació i comportament. Es refereix al desenvolupament afectiu i comportamental. Engloba elements com la salut mental, la gestió emocional, la capacitat d'adaptació i l'expressió dels propis pensaments, sentiments i necessitats. Habilitats comunicatives. Comportament social ajustat als contextos. Autocontrol. Tolerància a la frustració. Optimisme i sentit de l'humor. Alerta amb l'agressivitat, impulsivitat, manipulació, transgressió de les normes.

Autonomia. Es refereix a l'adquisició progressiva de l'autonomia mitjançant la informació, escolta i presa de decisions. Inclou habilitats de la vida quotidiana (higiene, alimentació, seguretat, etc.), llibertat de pensament i expressió, presa de decisions i resolució de problemes. Iniciativa personal. Alerta amb la gestió de la intimitat (intimitat i tecnologia: imatges en xarxes socials).

Relacions familiars i socials. Comprendre elements com mantenir relacions familiars estables i equilibrades. Relacions amb iguals i temps per compartir. Adaptació al centre educatiu. Establiment de vincles afectius amb persones de l'entorn. Relacions amb referents positius. Vinculació amb animals de companyia. Sentiment de pertinença i participació en la comunitat.

Aprenentatge. Es refereix al desenvolupament cognitiu i lingüístic. Capacitat d'anàlisi crític i pensaments analític. Dret a l'educació. Desenvolupament dels interessos, els ritmes i processos ensenyança/aprenentatge. Implicacions i responsabilitat en el propi procés ensenyança/aprenentatge.

Joc i temps de lleure. Es refereix a diversió i entreteniment. Temps suficient per evadir-se. Gaudir del joc sense preocupacions. Temps d'oci compartit amb la família. Activitats que responen als seus interessos, motivacions i gustos. Activitats significatives i/o constructives (nous riscos "digitals": xarxes socials, apostes per internet, abús de videojocs, pornografia, etc.)

Les competències parentals

Definició de les competències que capaciten als pares i mares per afrontar flexiblement i adaptativament la tasca de fer de pare i mare. Ajustant les respostes a les necessitats evolutives dels fills i aprofitant tots els suports de l'entorn per a desplegar-les.

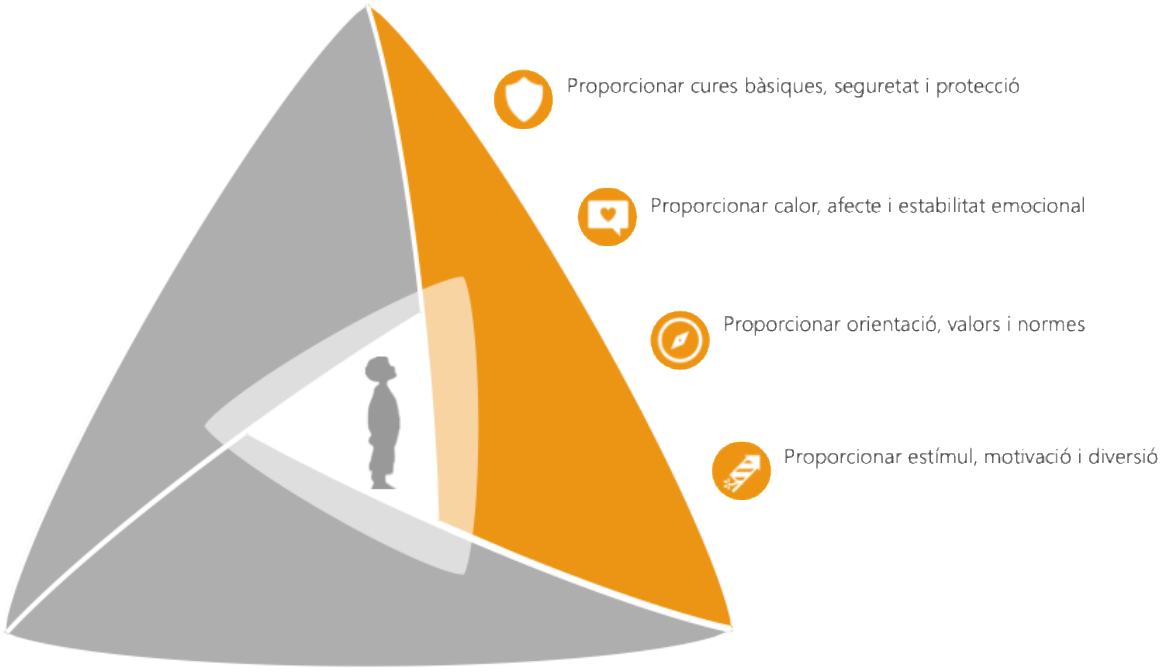

Figura 8. Les competències parentals

Proporcionar cures bàsiques, seguretat i protecció. Respostes a les necessitats físiques i mèdiques del/la NNA i de protecció contra accidents, violència i abusos. Organitzar la vida quotidiana i establir rutines relacionades amb els hàbits quotidians en alimentació, higiene, son, etc. Proporcionar alimentació nutritiva i adequada a l'edat i desenvolupament. Proporcionar vestimenta i higiene adequats. Protecció davant dels riscos reals. Educar sense cap forma de violència. Ensenyar a discernir pràctiques segures i pràctiques perilloses. Vetllar per les relacions sanes i segures amb les persones adultes i nens i nenes de l'entorn. Alerta amb els divorcis mal gestions i guardes compartides.

Proporcionar calor, afecte i estabilitat emocional. Resposta adequada a les necessitats afectives del/la NNA. Interaccions paterno/materonofilials basades en l'afecte, la calidesa emocional i la comunicació, per a que NNAs sentin que els/les estimen, comprenen i els doni seguretat. Potenciar el desenvolupament de l'autoestima. Vetllar per la construcció de la identitat pròpia. Reconeixement de la identitat. Ser sensible a les necessitats del/la NNA, donant resposta adequada: respectar y recolzar als fills/es. Promoure el desenvolupament de la intel·ligència emocional. Generar una relació de confiança entre pares/mares i fills/es.

Proporcionar orientació, valores i normes. Oferir eines necessàries per la inclusió i participació en al societat. Saber transmetre valors prosocials: igualtat de gènere, respecte a la igualtat i diversitat social, responsabilitat, compromís social i justícia. Ofereix supervisió, normes i límits adequats a les necessitats i característiques dels seus fills/es. Negociació i diàleg per establir les normes i límits. Gestió de problemes i conflictes. Ofereix un model de comportament prosocial i positiu. Disposar d'espais de confiança per l'educació afectivo-sexual.

Proporcionar estímul, motivació i diversió. Donar oportunitats d'aprenentatge formal i informal. Recolzar als fills i filles en totes les activitats i en el seu progrés. Estimular la curiositat, els interessos i les motivacions. Fomentar l'autonomia progressiva. Proporcionar oportunitats per un correcte desenvolupament. Mostrar interès per la vida quotidiana del fill o filla. Gaudir del temps d'oci compartit.

El context

Però la tasca de ser pares i mares no s'exerceix en un buit, també depèn del context psicosocial on viu la família.

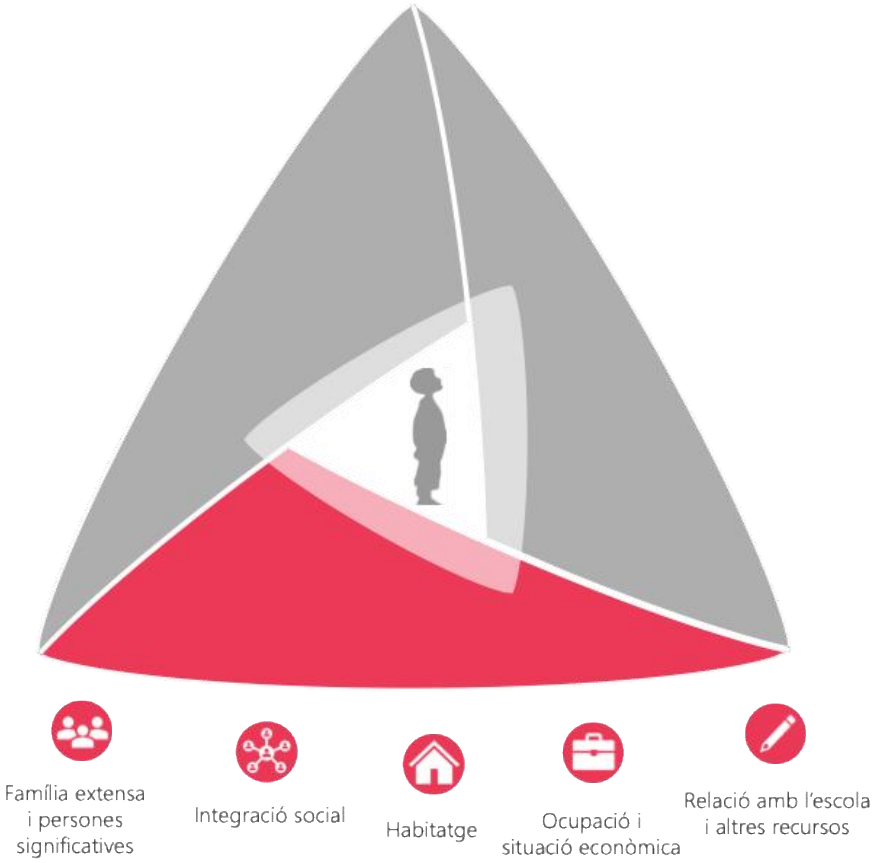

Figura 9. El Context

Família extensa i persones significatives. Rol de la família extensa i de les persones significatives de la família en la resposta a les necessitats dels nens, nenes i adolescents. Models adults referents. Grups d'iguals com persones significatives. Dinàmica familiar. Relacions entre membres de l'entorn pròxim. Naturalesa de la relació: econòmica, emocional, organitzativa, etc. Característiques i funcionament de la família i de la historia familiar que impacten en les necessitats dels nens, nenes i adolescents: canvis en l'estructura familiar. Respostes als esdeveniments significatius en la història familiar. Antecedents de cada persona de la unitat familiar.

Integració social. La inclusió i participació dels membres de la família en la comunitat. Recolzament social informal (donar i rebre). Vida al barri i veïnat. Relacions amb les persones i xarxes pròximes. Relacions d'amistat. Participació en recursos comunitaris. Participació en xarxes informals.

Ocupació i situació econòmica. Impacte del nivell d'ingressos i de la vida laboral en la resposta a les necessitats del/la NNA. Influència de la renda i el treball en la capacitat de proporcional cures bàsiques i protecció. Impacte de l'horari i vida laboral en les necessitats dels fills/es. Ús de prestacions econòmiques.

Habitatge. Les característiques de la vida familiar impacten en les necessitats del/la NNA. Aigua corrent, calefacció, bany, espai per dormir. Salubritat de l'habitatge. Seguretat de l'habitatge. Organització de l'habitatge d'acord a l'edat i les necessitats del nen/a o adolescents i de la resta de les persones convinents. Alerta amb els desnonaments.

Relació amb l'escola i altres recursos. La disponibilitat, l'accés i l'ús de serveis de salut, llar d'infants, escola, transport, de temps de lliure, parròquia i altres serveis comunitaris. Recolzament social formal. Pràctiques de participació significatives. Qualitat de la relació de la família amb els serveis socials i els servis especialitats d'atenció a la infància i l'adolescència. Disponibilitat i ús de recursos especialitzats en necessitats específiques dels pares. Clima escolar. Relació família-escola. Sensibilitat escolar a alumnes i famílies en situació de vulnerabilitat.

El treball amb les famílies en situació de risc per a la millora de l'exercici de la parentalitat: l'evidència científica

Existeix un acord científic en considerar a la família com el millor context de desenvolupament i benestar del/la NNA, i que les tasques de criança i educació dels fills i filles han de ser recolzades brindant a les figures parentals les condicions adequades perquè puguin dur a terme un exercici positiu de les seves responsabilitats (Rodrigo et al., 2016).

Sota l'òptica del model ecològic, les situacions de risc, d'alt risc, de maltractament, negligència i abandonament també s'estudien des d' una mirada més contextual i menys centrada exclusivament en les responsabilitats individuals dels pares i mares. El model ecològic fa entendre que les situacions de risc i desemparament són el resultat d' uns fràgils equilibris entre les competències dels pares i mares, les necessitats dels infants i adolescents i els contextos de desenvolupament de la família. L'exercici de la parentalitat positiva es duu a terme en l' espai ecològic de la família, per la qual cosa la interacció entre les necessitats dels fills i filles, les competències dels pares i mares i el context psicosocial de la família és el que defineix, també, les situacions de risc, de maltractament i negligència. En conseqüència, s'ha superat el temps en que es defensava que les situacions de risc, de maltractament i negligència eren una responsabilitat individual dels pares i mares.

Una de les evidències des de la recerca aplicada que inspiren aquest Programa és l'enfocament participatiu en totes les fases del procés de treball amb les famílies en situació de risc (Lacharite, 2014; Chamberland et al., 2012; Milani et al., 2013).

La recerca aplicada es dirigeix a la cerca de noves respostes per donar suport a aquestes famílies i les seves comunitats locals per tal que assumeixin la responsabilitat col·lectiva d'assegurar el benestar dels infants i els adolescents. Alguns elements basats en l'evidència que informin de com dur a terme un suport familiar per a la millora de la parentalitat en contextos de risc són:

a) Orientat tant a fills i filles com a pares i mares adaptant les activitats a l'edat, interessos i necessitats dels fills i filles, així com donant una retroalimentació sobre els èxits experimentats en cada trobada entre pares i mares i fills/es (Landsman et al., 2014);

b) Orientat específicament a la millora de la qualitat de la relació pares-fills a través d'un treball de les competències parentals específiques (Balsells et al., 2019; Dakof et al., 2010);
c) Amb una perspectiva ecològica i de tipus familiar que fomenti la qualitat del funcionament familiar com a sistema, mitjançant intervencions comprensives, duradores, multi-domini i multi-context (Dakof et al., 2010; Rodrigo, 2003);
d) Amb una articulació continuada en la qual la preservació, la prevenció, la intervenció i la reunificació s'entenguin com un contínuum de treball amb la família d'acord amb els seus nivells de risc (Urrea-Monclús et al., 2020);
e) Amb la participació en programes grupals d'educació parental de tercera generació que treballen les competències parentals amb una metodologia experiencial (Rodrigo et al., 2010).

Els beneficis de la participació de les famílies en programes d'educació parental de tercera generació segons Rodrigo et al., (2010) són els següents:

- Permet la participació activa de pares i fills.
- Facilita l'empoderament de les famílies.
- Permet centrar-se en fortaleses i factors de protecció.
- Dona oportunitat de motivar, dialogar i escoltar a pares i fills.
- Afavoreix una actitud col·laborativa entre famílies i professionals.
- Té un impacte en la conscienciació de la família.
- Permet arribar al "cor" de la preocupació dels nens.
- Ajuda a trobar ajuda en tota la xarxa implicada amb la seguretat i desenvolupament del nen i l'adolescent.

2 Destinataris i objectius

Destinataris

El programa va adreçat a totes les famílies en situació de risc amb infants i adolescents d'entre 0-5, 6-12 i 13-18 anys, en les quals s'identifiquin mancances en l'exercici de les competències parentals i l'absència significativa de respostes a les necessitats dels NNAs.

Les situacions de maltractament, negligència i abandonament comprenen els següents indicadors de risc[1]:

- Manca d'atenció física o psíquica amb prejudici en el desenvolupament de les necessitats dels NNA.
- Dificultat greu amb donar atenció física i psíquica adequada als NNA.
- Utilització del càstig físic i emocional.
- Manca d'escolarització, absentisme i abandonament escolar.
- Conflictes greus i crònics en la relació.
- Incapacitat de controlar la conducta del NNA i que aquesta provoqui perill de fer-se mal a ell/a o tercers.
- Pràctiques discriminatòries en perjudici del benestar, salut mental o física del NNA (per exemple, violència de gènere, mutilació, ablació...).

En aquest sentit, els criteris d'inclusió per a la participació en el programa són els següents:

1. Famílies amb diferents nivells de risc (famílies en estudi, en expedient de risc o en compromís socioeducatiu)
2. Amb dificultats relacionades amb les competències parentals, les relacions familiars i/o la responsabilitat en el desenvolupament del rol.
3. Amb o sense predisposició inicial. La col·laboració i motivació de les famílies no és una condició per participar, és un objectiu del treball.

I, atenent que la intervenció individual-familiar es concreta en dues intensitats, es descriuen els criteris d'inclusió que determinaran que la família iniciï un procés de treball amb intensitat alta o amb intensitat mitjana.

[1] Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.

Criteris d'inclusió a la intensitat alta:

1. Famílies amb un alt nivell de risc per al desenvolupament i benestar del NNA.
2. Mancances greus en les competències parentals per donar una resposta ajustada a les necessitats del seu fill/a.
3. Dificultats greus de la família per adaptar-se al context social.
4. Manca de responsabilitat en l'exercici del rol parental.

Criteris d'inclusió a la intensitat mitjana:

1. Famílies amb un nivell de risc lleu o moderat.
2. Mancances en algunes de les competències parentals per donar una resposta ajustada a les necessitats del seu fill/a.
3. Poques connexions de la família amb l'entorn social.
4. Com a pas previ a la intensitat alta amb l'objectiu de construir una relació amb la família.

Objectius

L'objectiu principal que persegueix el Programa és donar suport socioeducatiu a les famílies en l'exercici de la parentalitat per a millorar la resposta a les necessitats i drets dels NNAs en el seu context.

La promoció de la capacitació i el suport de la família en les seves responsabilitats parentals tant en l'establiment d'una bona relació afectiva com en les connexions amb l'entorn, són la base del programa.

Els **objectius específics** del programa són:

- Respondre adequadament a les necessitats de desenvolupament dels NNA en el context de la família.
- **Enfortir les competències parentals** necessàries per a afrontar, de manera flexiva i adaptada, les necessitats dels infants i adolescents en el context natural de la família.
- **Promoure les competències socials i personals** dels pares i mares i dels NNA, incrementant les fonts de recolzament naturals.
- Augmentar el compromís, la implicació i la responsabilització dels pares i mares en les tasques educatives.

3 Metodologia

La metodologia de treball amb les famílies

La metodologia de treball amb les famílies està basada en l'enfocament participatiu; es considera que la participació tant dels pares i les mares com dels NNAs, com una estratègia central per prevenir situacions de risc, de negligència i de maltractament infantil, així com per intervenir quan la seva seguretat i desenvolupament estan compromesos.

Aquest plantejament requereix focalitzar la intervenció en una anàlisi compartida i partenariada de tota l'ecologia de la parentalitat relativa a la millora de la resposta a les necessitats de desenvolupament de la infància, a les competències familiars, però també a la millora de les condicions de vida dels pares i fills, i les relacions de la família amb la col·lectivitat. En la metodologia participativa, els pares, mares i NNAs formen part d'una exploració compartida de l'ecologia de la parentalitat i d'una cerca compartida de millores en l'atenció de necessitats de NNAs.

Així, el professional de Serveis Socials acompanya de forma proactiva a la família per avançar plegats en la comprensió de la realitat del/la NNA, en les decisions sobre el pla de cas, les accions desenvolupades i la valoració de les accions i decisions. Durant tot el procés de treball es considera el punt de vista de la família com l'element central de la comprensió en les necessitats dels fills/es, a la vegada que fa partícip al propi nen, nena o adolescent en totes les accions professionals.

"Co-avaluar amb les persones consisteix a donar suport al seu procés de conscienciació sobre la seva realitat, suposa adquirir nous coneixements sobre les seves circumstàncies i transformar la seva visió de la situació. A més, aquesta actuació professional comporta una demostració de reconeixement de la seva capacitat, la qual cosa produeix sentiments d'eficàcia i de control sobre la situació: són agents actius del seu procés"

(Lemay, 2013)

Per fer possible aquest enfocament participatiu, cada família (amb tots els membres de la unitat) rep una atenció individualitzada-familiar adreçada a analitzar i comprendre les necessitats del NNA i la resposta a les mateixes per arribar a l'elaboració, el seguiment i la valoració del pla de treball familiar de manera participativa.

El rol del professional, des d'aquesta manera d'acompanyar a la família té un paper rellevant. Assumeix el rol d'explorador de la realitat i de l'experiència familiar, adoptant una actitud de descobrir constant i implementa estratègies per involucrar activament a la família en tot el procés, facilitant que expressin la seva visió i esdevinguin subjectes actius.

L’enfocament participatiu amb el “Triangle de la parentalitat positiva”

L’eix central de la metodologia consisteix en fer una elaboració conjunta i participada del **Triangle P+** per cada NNA i del Pla de Treball.

El **Triangle P+** és un instrument visual que es va personalitzant i construint de manera contínua amb tota la família a través de diversos llenguatges i formats:

- Cada NNA té el seu **Triangle P+** en el que s’aniran escrivint i dibuixant totes les dimensions del Triangle P+ amb l'objectiu d'aconseguir una visió ecosistèmica i compartida de les seves necessitats.
- El **Triangle P+** és un facilitador per a l'anàlisi i diàleg entorn de les fortaleses, desafiaments i necessitats del/la NNA, mare i pare, així com de les limitacions i recursos del context per a les famílies.
- El **Triangle P+** de cada NNA és el punt de partida per decidir conjuntament el pla de treball en el que es consensuen les accions encaminades a fer els canvis necessaris.
- El **Triangle P+** de cada NNA, juntament amb el pla de treball consensuat, són dos documents vius que es van revistant durant tot el procés de desenvolupament de les accions.

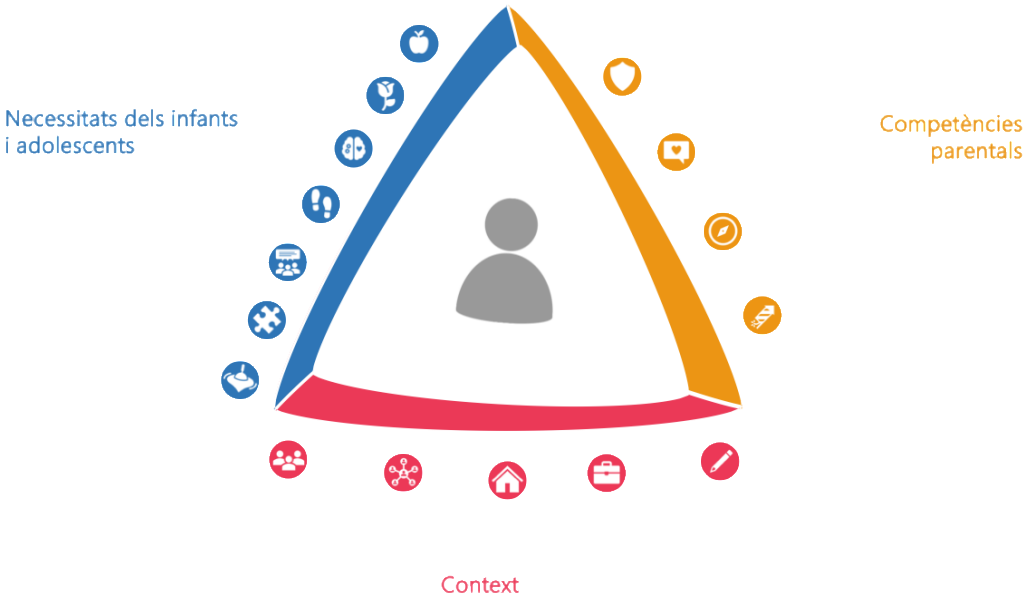

Figura 10. Triangle P+ com a eina gràfica i plàstica.

L'acció familiar individualitzada-familiar basada en el Triangle P+ comprèn quatre passos cíclics (Balsells et al., 2023):

Figura 11. El cicle d'aplicació del Triangle P+.

Per obtenir més informació sobre tot el procés d'implementació, es pot consultar "Triángulo P+: Guía para su aplicación"[2].

Pas 1: Anàlisi ecosistèmica de les necessitats del nen, nena o adolescent

En aquest primer pas, els professionals referents juntament amb la família, autoavaluen la seva ecologia familiar. L'objectiu és reflexionar sobre cadascuna de les necessitats dels NNAs i "dibuixar" el Triangle P+ del NNA.

Aquestes trobades es guiaran a través de preguntes basant-se en els preceptes de l'aprenentatge experiencial, per a identificar fortaleses i febleses en el desenvolupament del NNA en cadascuna de les necessitats. També s'aniran posant de manifest les fortaleses, febleses i recursos per a respondre a aquestes necessitats observant les competències parentals i les respostes del context.

2

En aquest pas, les preguntes bàsiques a respondre són:

1. Com està en NNA en relació amb cada necessitat?
2. Com es dona resposta a aquestes necessitats?
3. Podem incorporar noves respostes per a cada necessitat? Què hem de mantenir?

El treball entorn d'aquestes qüestions bàsiques permetrà concloure la trobada amb una feblesa i una fortalesa en relació amb la necessitat, és a dir, un repte a aconseguir. A més, pot incorporar-se una feblesa i fortalesa en relació amb les competències parentals i el context.

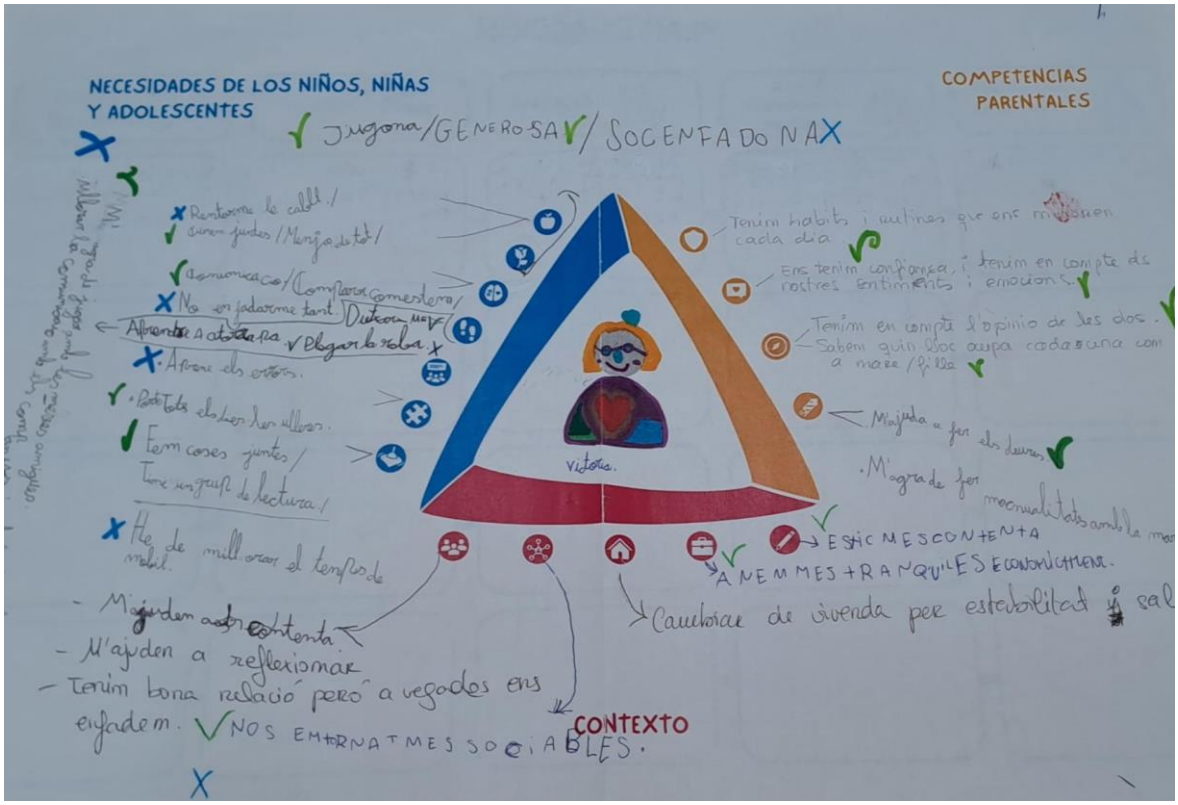

Figura 12. El Triangle P+ com a facilitador per a l'anàlisi i el diàleg.

Pas 2: Establiment compartit del pla de treball familiar

En aquest pas es concreta el pla de treball amb la família, acordant els objectius concrets relatius a cada necessitat. Per a això, serà necessari especificar quines accions, així com qui i quan caldrà dur-les a terme.

Per a aconseguir els objectius a treballar s'hauran de revisar els elaborats per a cada necessitat a fi d'aconseguir una priorització d'aquests. Ha de quedar clara la temporalitat pactada així com la possibilitat de realitzar ajustos en aquesta en funció de l'evolució.

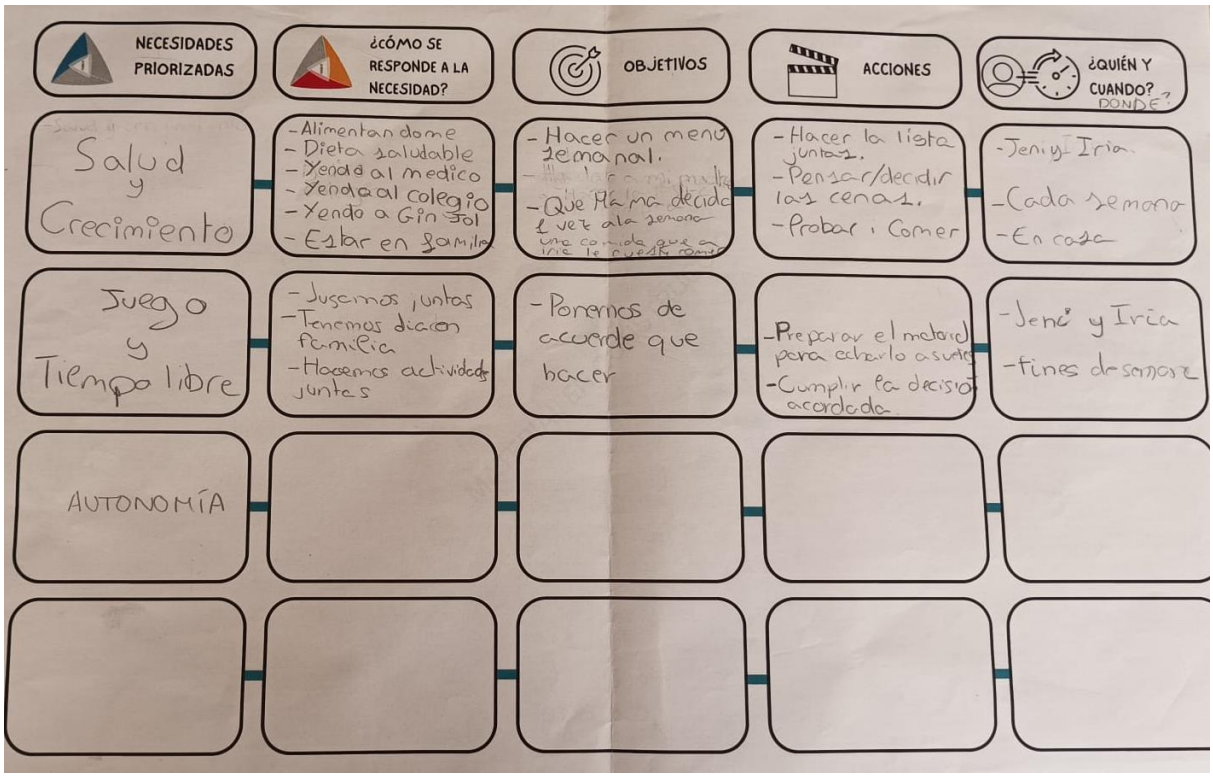

Figura 13. El pla de treball com a eina.

Pas 3: Realització de les accions

La família va desenvolupant les diferents accions previstes en el pla de treball familiar:

Trobades familiars
Entre els professionals i els membres de la família durant tot el procés amb el triangle de la parentalitat o per treballar objectius concrets acordats en el pla d'acció familiar.

Programes grupals d'educació parental
Participació de la família en programes d'educació parental basats en evidència, amb grups heterogenis i d'accés universal, amb la finalitat de millorar les competències parentals.

Acompanyament a recursos universals
Participació de la família en recursos universals d'acord amb el pla de treball amb la finalitat d'enfortir les competències personals i socials, incrementant les fonts de recolzament naturals.

Acompanyament a recursos especialitzats
Participació de la família en recursos especialitzats quan es consideri necessari i es concreti en el pla de treball amb la finalitat d'atendre a necessitats específiques de la família.

Figura 14. Les quatre tipologies d'accions del pla de treball.

Durant aquest pas es garanteix l'acompanyament familiar. En les trobades familiars es revisaran tant el pla de treball familiar resultant del Pas 2, com el Triangle del NNA resultant del Pas 1. L' autoavaluació i el desenvolupament de la capacitat de la família per observar la seva realitat, les seves fortaleses i els seus dèficits són fonamentals en aquesta metodologia. D'aquesta forma es van millorant aspectes com la implicació activa, la percepció del rol parental, la responsabilitat pel benestar o la capacitat de cercar persones significatives a l'entorn o identificant recursos que puguin satisfer les necessitats de fill/a.

Pas 4: Valoració de canvis i millores

En aquest últim pas es valorarà amb la família com està ara el NNA amb relació amb el moment inicial a partir del Triangle P+ de la família.

Davant de situacions de no millora o no col·laboració és important transmetre a la família les conseqüències d'aquesta situació.

El desenvolupament del Cicle del Triangle P+

Transparència
Confrontar les discrepàncies, reconèixer i fer explícites les relacions de poder.

Temps
Donar el temps que sigui necessari a la família.

Relació Genuïna i Respectuosa
Destaca la importància de les primeres impressions i de construir aliances.

Flexibilitat
En les característiques de la família i del procés.

Personalització
És tracta del triangle del NNA i de la família. Es pot personalitzar utilitzant llenguatge multimodal.

Perseverança i Paciència
Gestió proactiva des del primer moment per fer avançar a la família. El compromís, la consciència i la comprensió no són un requisit, són un objectiu.

Figura 15. Conceptes clau per al Cicle del Triangle P+.

L’aprenentatge experiencial

La metodologia per a desenvolupar l’enfocament participatiu també compren els components necessaris per a fomentar un aprenentatge experiencial. En el context de l'educació parental, l'aprenentatge experiencial es refereix al procés de reflexió i anàlisi de les pràctiques educatives i les seves repercussions en la vida familiar o en el desenvolupament dels fills i filles, per tal de facilitar l'expressió dels objectius personals de canvi (Rodrigo et al., 2010).

Aquest tipus d'aprenentatge es realitza en tres fases: perspectivisme, reflexió sobre el propi model i establiment de compromisos. En la fase del perspectivisme, la família entén el significat del concepte i reflexiona sobre l'origen i la construcció de les seves pròpies idees per obrir-se a múltiples interpretacions i punts de vista. Després, a la fase de reflexió sobre el propi model, la família connecta aquestes idees amb la seva manera d'actuar i pren consciència de la situació dels seus fills/es, analitzant les conseqüències de les seves accions. Finalment, es comprometen a millorar el seu exercici de la parentalitat positiva.

Els passos descrits en el cicle del Triangle P+ són espais per a desenvolupar un aprenentatge i reflexió sobre l’exercici de la parentalitat. Tot i que les fases de l’aprenentatge experiencial es segueixen en tots els passos del cicle, hi ha certs moments on s’emfatitzen. Concretament, les trobades familiars del Pas 1 (anàlisis ecosistèmica de les necessitats del NNA), segueixen les fases de perspectivisme i reflexió sobre el propi model. Cadascuna de les sessions compren la fase perspectivista que té com a objectiu conèixer el concepte de la dimensió de la necessitat, amb la finalitat d’obrir mirades. A partir d’aquí es procedeix a la reflexió sobre el propi model, que té per objectiu analitzar les pràctiques educatives dels pares i mares en el context de la família. Les imatges i altres recursos audiovisuals són d’utilitat en aquesta fase. Trobareu recursos disponibles a la [pàgina web del projecte FRAME+P](#)[3] (Balsells et al., 2024).

3

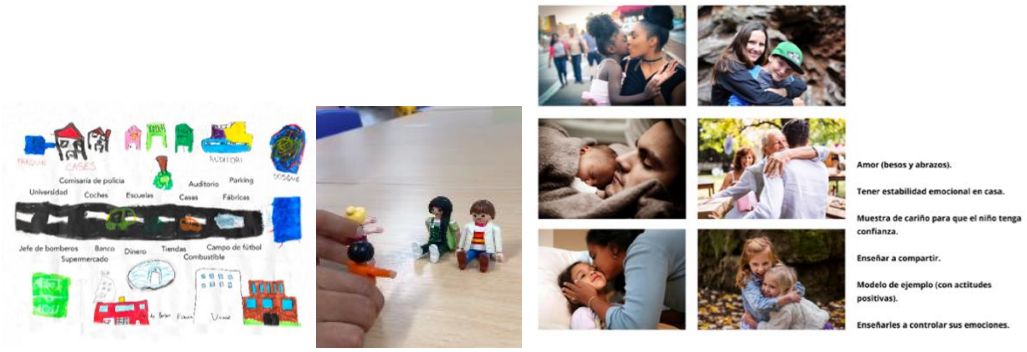

Figura 16. Exemples de materials per al treball en la fase del perspectivisme.

És en el Pas 2, quan la fase d'establiment de compromisos, es fa evident en la concreció del pla de treball familiar, ja que la família adquireix el compromís de portar a terme les accions que ajudaran a assolir els objectius marcats després del procés de reflexió sobre el propi model.

Els components que requereix l'aprenentatge experiència
(Rodirgo et al., 2010) són:

- Es **creïn les condicions favorables per a l'intercanvi d'experiències personals.**
- **Es prengui consciència del mode de pensar i de procedir, i fins i tot dels problemes.**
- **Es produeixi l'anàlisi de les conseqüències de la mateixa manera de pensar i de procedir.**
- **Es plantegi la possibilitat personal de canvi.**
- **Es practiqui el canvi en la vida real, el qual dependràdel coneixement d'altres alternatives i de les percepcions de suport.**
- **S'emmarqui el canvi dins d'un projecte vital significatiu**
- **S'incrementin els sentiments de control sobre la seva vida i l'optimisme vital.**

4 Protocol d'actuació en dues intensitats

La metodologia de treball es desenvolupa en diferents passos que s'articulen en dues intensitats diferents: mitjana o alta. En ambdues intensitats es valora un treball intensiu, proactiu i acotat amb el temps per aconseguir una millora en l'exercici de la parentalitat.

La intensitat mitjana

Definició

Està pensada per quan el risc pel NNA és lleu o moderat, existeixen mancances en algunes de les competències parentals i la família té poques connexions amb l'entorn social. També, es pot aplicar per construir una relació amb la família abans d'aplicar la intensitat alta. D'acord amb la normativa desenvolupada per la Generalitat[4], aquest nivell d'intervenció respon a:

Nivell d'intervenció preventiva: Risc lleu

Es tracta d'una intensitat menor, generalitzada, que aprofundeix en els vincles de la família amb l'infant o adolescent, millorant les capacitats parentals i en el reconeixement de les necessitats de cura, educació i protecció, d'una banda, i en els aspectes relacionals entre les famílies i amb el medi social com a mecanisme d'autoajuda i circulació social normalitzada, per l'altra.

La informació i la formació són instruments bàsics d'aquest nivell d'intervenció. La intervenció té un focus preventiu.

Nivell d'intervenció de capacitació i suport: Risc moderat

Es dona una afectació del vincle, o un risc d'afectació contrastat de les funcions de parentalitat, o de les connexions amb l'entorn. L'orientació i l'entrenament en habilitats educatives són els instruments bàsics d'aquest nivell d'intervenció. La intervenció es centra en l'entrenament de les habilitats parentals.

[4] Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència: Servei d'intervenció socioeducativa per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies. Nou model d'intervenció per a la prevenció del risc de desprotecció infantil. Barcelona, 2015

Aplicació del Triangle P+ en intensitat mitjana: Risc lleu i risc moderat

El treball del cicle del **Triangle P+** amb intensitat mitjana es desenvolupa en **sis mesos.**

Preparació prèvia. Es realitza una trobada amb la família, amb l'objectiu de presentar el Triangle P+, personalitzar, establir què, com i on seran les trobades.

Pas 1: anàlisi ecosistèmica de les necessitats del/ la NNA. Entre dues i quatre trobades on es dediquen les sessions a analitzar i identificar les fortaleses i dificultats de totes les dimensions del Triangle P+ a través del diàleg. Cada nen, nena o adolescent té un Triangle P+.

Pas 2: establiment compartit del pla de treball familiar, Pas 3: realització de les accions i Pas 4: Valoració de canvis i millores. Es realitza un treball intensiu acotat en el temps de sis mesos.

Les trobades són setmanals en els passos 1 i 2, i s'acordarà la periodicitat, en funció de les necessitats de la família, en la resta de passos.

La intensitat alta

Definició

Està dissenyada per famílies i NNAs en situació de risc greu, on existeixen mancances greus en les competències parentals, es presenten dificultats greus en l'adaptació amb el context social i es té manca de responsabilitat en l'exercici del rol parental.

D'acord amb la normativa desenvolupada per la Generalitat[5], aquesta intensitat respon a:

Nivell d'intervenció de tractament: Risc greu

Es dona una afectació important del vincle, de les funcions bàsiques de parentalitat i de l'adaptació social. La intervenció és rehabilitadora i reeducativa. L'actuació coordinada amb la intervenció social i socioeducativa, és l'instrument bàsic d'aquest nivell d'intervenció.

[5] Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència: Servei d'intervenció socioeducativa per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies. Nou model d'intervenció per a la prevenció del risc de desprotecció infantil. Barcelona, 2015

Aplicació del Triangle P+ en intensitat alta: Risc greu

La implementació del cicle del Triangle P+ amb intensitat alta es desenvolupa en **1 any** i es concreta de la següent manera:

Preparació prèvia. Abans d'iniciar l'aplicació del Triangle P+, es recomana realitzar un mínim de **tres trobades** setmanals que serveixin d'aproximació i preparació en els quals les aliances entre els professionals referents del cas i les famílies s'inicien.

La primera reunió tindria com a objectiu informar, aclarir dubtes i planificar les trobades: on, qui i què s'espera de la família i què ofereixen els i les professionals. En aquesta sessió es presentarà a la família l'instrument de treball: Triangle P+.

La segona reunió té com a objectiu que la família identifiqui a l'equip parental, això és, el grup de persones que estan directament implicades en la cura dels NNA. L'estratègia per a això, serà l'ECOMAPA, ja que aquesta tècnica visual afavoreix la reflexió i diàleg entre pares, mares, NNAs i professionals.

La tercera reunió té com a objectiu que l'equip parental conegui el procés de treball que s'iniciarà, als professionals referents i l'instrument de treball..

Pas 1: anàlisi ecosistèmica de les necessitats del NNA. Es **realitzen set trobades**. Cada sessió es dedica a una necessitat del Triangle P+, amb l'objectiu d'analitzar les fortaleses, les dificultats i les respostes. Cada nen, nena o adolescent té un Triangle P+.

Pas 2: establiment compartit del pla de treball familiar, Pas 3: realització de les accions i Pas 4: Valoració de canvis i millores. Es realitza un treball intensiu acotat en el temps d'un any.

Les trobades són setmanals en els Passos 1 i 2. En la resta de passos, s'acordarà la periodicitat mínim un cop al mes i en funció de les necessitats de la família, en la resta de passos.

El desenvolupament d'aquest treball intensificat s'especifica en la guia per a professionals titulada "Triangle P+: Guia per a l'aplicació"[6] (Ballsells et al., 2023).

6

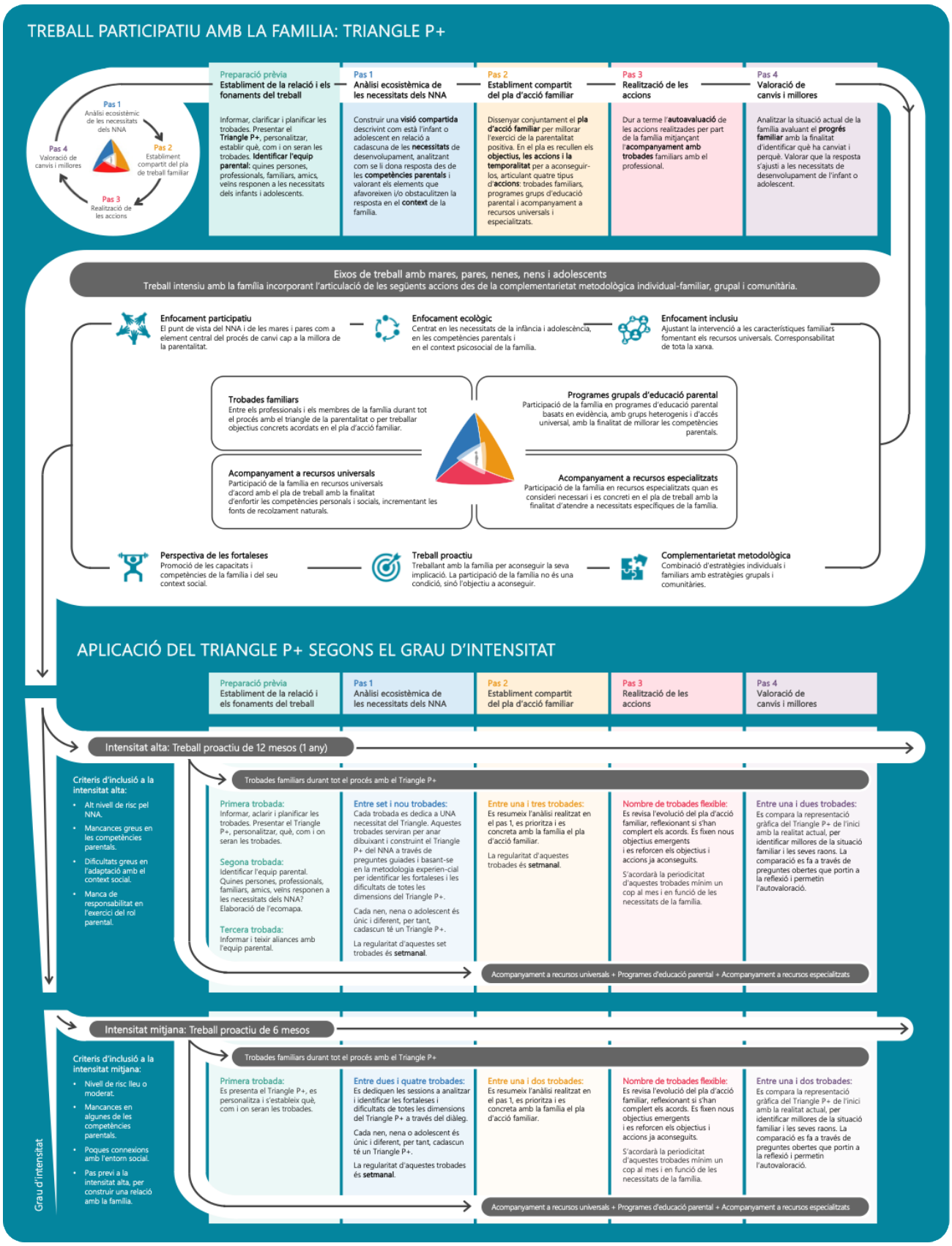

Figura 17. Treball participatiu amb la família: Triangle P+.

5 Accions amb la família

La millora en l'exercici de la parentalitat i l'assoliment dels objectius del programa requereixen fer una complementarietat metodològica en la que s'incorporin accions individualitzades-familiars i accions grupals i comunitàries. En tots els casos, i pel **desenvolupament del pla de treball familiar acordat es realitzaran** les següents accions.

Trobades familiars

Un cop pactat el pla de treball familiar al Pas 2, el programa contempla una doble funció de les trobades familiars amb el professional.

Per una banda, les trobades amb la família tenen l'objectiu de promoure **una autovaloració constant de l'ecologia de la parentalitat des d'una visió conjunta**. Amb les trobades regulars i amb la freqüència necessària, aquestes trobades també persegueixen l'adquisició de **compromisos de treball** per al desenvolupament òptim dels infants i adolescents, tot realitzant accions per a **la reducció de factors de risc a través de la potenciació dels factors de protecció**. La constant revisió i acompanyament en la reflexió és una de les claus per a recordar les fortaleses i els reptes aconseguits. L'apoderament en el rol parental i l'autoeficàcia en les tasques són el principal objectiu d'aquesta acció.

Per altra banda, les trobades familiars tenen **la funció de treballar altres aspectes derivats del Pla de Treball familiar**. Aspectes com la recerca de treball de la mare, les relacions del fill/a adolescent amb els iguals, la resposta a necessitats sobrevingudes o el suport emocional a l'adolescent, podrien ser exemples de contingut en aquestes trobades familiars.

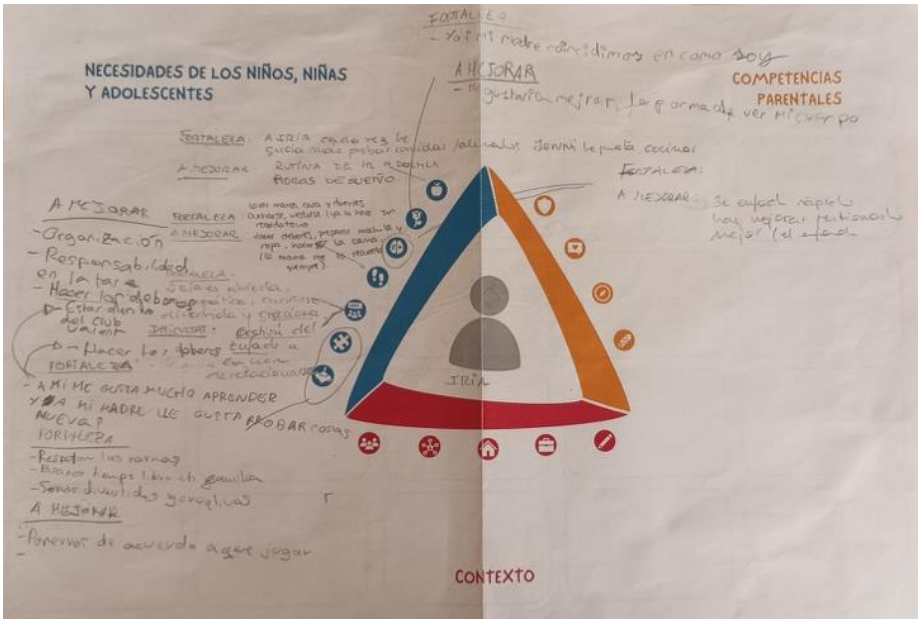

Figura 18. Triangle P+ anàlisi ecosistèmica de les necessitats del NNA.

Programes grupals d'educació parental

La millora en l'exercici de la parentalitat requereix la participació de la família en programes grupals d'educació parental. Tant en la intensitat alta com en la intensitat mitjana, l'assistència a programes d'educació parental basats en **evidències i amb una metodologia grupal i familiar és l'estratègia més adequada per aconseguir canvis i millores en les competències parentals**.

Donada la rellevància de la millora de les competències parentals en la participació de la família en programes d'educació parental, es fa necessari l'oferiment de suficients grups de pares i mares heterogenis i en espais d'ús universal, perquè és la proposta més adequada per a integrar a les famílies en situació de risc. El que posa en evidència la necessitat de que s'ofereixi un ventall de programes d'educació parental destinats a famílies amb infants i adolescents de diferents etapes evolutives.

En aquest sentit, la preparació, la implementació i l'avaluació de programes d'educació parental pels Serveis Socials és un funció primordial per assegurar la complementarietat metodològica (individual, familiar, grupal i comunitària).

Per a què la família pugui participar en un programa d'educació parental, cal valorar la seva situació i l'encaix en el programa concret. A més, és necessari que el professional reflexioni i prengui decisions sobre si és el moment adequat per a que la família participi en la metodologia grupal, per a fer-ho es pot fer ús d'un qüestionari per valorar la inclusió de les famílies en les intervencions grupals socioeducatives: P+Claves[7][8]. L'eina permet també la configuració de grups socioeducatius.

El professional responsable acompanya a la família en la participació del programa, essent un element clau de la motivació d'aquesta per assistir-hi. A més, concreta amb la família quins objectius del pla de treball familiar es poden assolir amb la participació de la família en el programa grupal d'educació parental.

7

[8] Disponible sol·licitant-lo en l'enllaç.

El programes d'educació parental basats en evidències es troben recollits en dues pagines web diferents: una a nivell nacional (Familias en positivo[9][10]), i l'altre a nivell Europeu (EurofamNet[11]). En ambdós enllaços es troben un llistat de programes d'educació parental, centrats en diferents temàtiques concretes i diferenciats per franges d'edat dels infants i adolescents.

9

10

[11] Per poder accedir a la intranet on es troba el llistat de programes, cal demanar l'accés professional en la pàgina web Familias en positivo.

Acompanyament a recursos universals

En el pla de treball familiar es concreten quines són les necessitats que s'han de treballar en cada família i com fer-ho.

Per tal d'assolir l'objectiu i, tenint en compte les necessitats detectades, es pot incentivar la participació de la família en recursos universals que busquin **promoure les competències socials i personals dels pares i mares i dels NNAs, incrementant les fonts de recolzament naturals.**

És important que **els professionals acompanyin a les famílies en el recurs**, per tal que els infants, els adolescents i els adults s'hi adaptin correctament, valorant amb ells l'adequació del recurs a la seva situació personal i social. De la mateixa manera, cal concretar amb la família quin és l'objectiu del pla de treball familiar que s'aconsegueix amb la seva participació al recurs.

Els recursos universals poden ser diversos i concrets en diferents àmbits inclosos en la comunitat: oci i temps de lleure, educació, salut, esport, cultura, inclusió (habitatge, economia, etc.), laboral i altres que puguin esdevenir necessaris.

En aquest sentit és molt rellevant el paper que estan jugant **els recursos de lleure educatiu universal com a espais de relació i desenvolupament positiu dels NNAs**. La inclusió de la diversitat de famílies i infants en activitats diverses, pròximes i de fàcil accés esdevé un factor de protecció i promoció de la infància fonamental.

La transformació que han sofert els Serveis d'Intervenció Socioeducativa (SIS) a Lleida, incorporant la metodologia del triangle de la parentalitat positiva i vinculant a les famílies i als seus fills i filles a recursos de lleure universals de la comunitat, tal com ludoteques, centres esportius, serveis culturals i artístics, etc. Possibiliten el sentit de pertinença, d'identitat i afavoreixen les xarxes comunitàries inclusives.

Això coincideix amb les línies del nou model SIS (DGAIA, 2016), on la comunitat juga un paper rellevant en els processos d'inclusió i amb els estàndards de qualitat que proposen Fuentes-Peláez et al., (2023) per als Serveis d'intervenció amb Famílies, que entre altres aspectes, també destaca la participació activa de les famílies en el seu territori afavorint els vincles amb la comunitat de referència.

Acompanyament a recursos especialitzats

Si durant la implementació del Programa es detecta la necessitat d'un recurs especialitzat, cal **acompanyar a la família en aquest i plasmar-ho en el pla de Treball familiar**.

Els recursos especialitzats poden dividir-se en diferents àmbits com poden ser la salut mental, les drogodependències, l'atenció psicològica o bé, teràpies diverses, entre d'altres.

En aquesta ocasió, és necessari el suport de professionals externs als Serveis Socials Bàsics per acompanyar a la família en l'assoliment dels objectius del pla d'acció familiar.

El Triangle de la parentalitat com a organitzador del treball en xarxa

L'articulació de tota la xarxa al voltant del Triangle P+ és el tercer ús que se li dona en aquest programa.

L'enfocament de la parentalitat positiva i la metodologia de treball basat en l'anàlisi ecosistèmica de les necessitats dels NNAs requereix una visió compartida de tots els implicats en l'ecologia de la parentalitat. A més, implica un treball en xarxa que va més enllà de la coordinació; és un enfocament comunitari i de co-responsabilitat social, amb la cooperació de la família, espais interinstitucionals i recursos naturals. Aquest enfocament requereix un projecte comú en el qual cada actor aporta les seves capacitats i recursos per aconseguir un suport integral i efectiu a les famílies i als NNAs.

Utilitzar el triangle de la parentalitat per a organitzar el treball en xarxa amb les famílies permet:

- Treballar des de la transdisciplinarietat
- Centrar el debat en les necessitats dels NNAs i no tant en els problemes que puguin tenir pares-mares-fills
- Estructurar les observacions de tothom en les dimensions dels tres costats del Triangle P+.
- Compartir un mateix llenguatge comú.
- Orientar la reflexió per a que cada persona i institució de la xarxa pugui aportar a la millora del desenvolupament del/la NNA.

En definitiva tenir una visió compartida de les necessitats del/la NNA i fer una intervenció coherent i complementària. Incorporant la xarxa de forma partenariada amb la família.

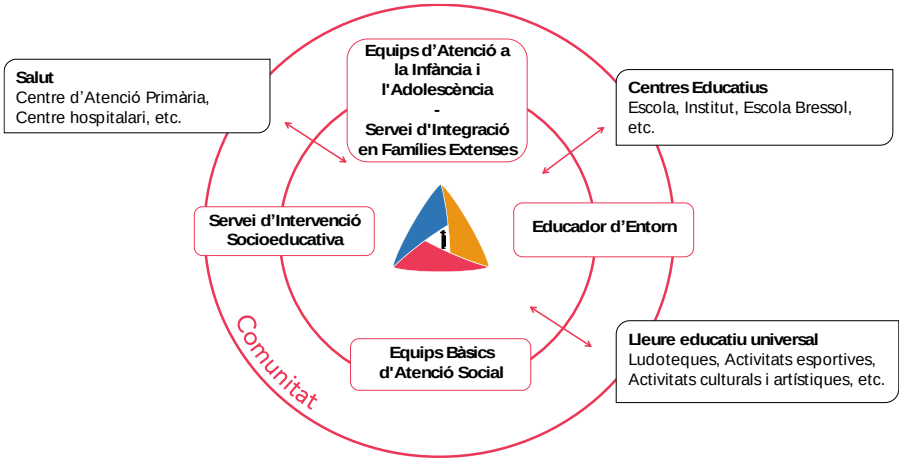

Figura 19. Triangle P+ com a eina de treball en xarxa.

6 Condicions d'implementació

Criteris per afavorir la participació significativa de les famílies durant les entrevistes familiars

En les trobades familiars per al desenvolupament del cicle del Triangle P+ és rellevant tenir en compte les condicions que afavoreixen la participació real i significativa de tots els membres de la unitat familiar.

Així, partint de la proposta de Lundy, (2007), es concreten quatre dimensions per a fomentar la participació: espai, veu, audiència i influència (Balsells, et al., 2023).

Figura 20. Elements per a afavorir la participació de les famílies. Adaptació del Model de Lundy (2007).

Espai

S'ha de proporcionar un espai segur i inclusiu perquè la família pugui expressar lliurement la seva opinió. Per a això, es pot pactar amb la família el lloc i hora de la trobada, mostrant així que es tenen en compte les necessitats horàries de la família. D'igual mode, si els espais són coneguts i pròxims per a la família facilitaran la seva assistència.

Els espais haurien de ser privats per a respectar la confidencialitat de les famílies, ja que la informació que es transmet és personal. També tenir en compte les possibles interferències com poden ser: trucades de telèfon o professionals que entren i surten.

A més, s'ha de tenir en compte la distribució física de les persones, això és, com se situen els professionals i les famílies en l'espai per a facilitar un clima de confiança.

Finalment, s'ha de conèixer com se sent la família en l'espai escollit i permetre que pugui variar segons les seves necessitats.

Veu

És important que tota la unitat familiar estigui informada del procés, de la seva situació, del que implica la seva participació i de les conseqüències de rebutjar la participació. Per a això, el llenguatge s'adaptarà en funció de les necessitats de cada membre familiar i s'utilitzaran exemples que concretin el missatge.

Serà de gran utilitat l'ús de materials de suport que facilitin el diàleg. Entre altres possibilitats, es poden utilitzar:

- La versió amigable del Triangle P+, així com les informacions amigables del que signifiquen el desemparament o les mesures de protecció. El Volum 6[12] de la col·lecció FRAME+P conté materials i fitxes pràctiques dissenyades per a aquest fi.
- Per a comprendre les diferents dimensions del Triangle P+ es compta amb una sèrie de materials i recursos multimèdia[13] per a cadascuna de les dimensions del Triangle P+.

12

13

Cada professional podrà utilitzar aquelles eines que siguin de major utilitat en cada cas, així com altres elements que facilitin la comprensió i expressió de la família (traductors, intèrprets, etc.).

Audiència

En aquest cas s'ha d'assegurar que l'opinió de la família és considerada i escoltada, sent important que cada membre de la família pugui concloure el que s'ha dialogat expressant un resum sobre això. Es recomana validar els missatges mitjançant l'ús de preguntes que garanteixin que el missatge ha estat interpretat correctament. Per exemple, es pot fer ús de frases tipus: M'ha semblat entendre què...", "Entenc que em vols explicar que...".

A més, s'informarà la família de qui, quina, com i quan la informació que han compartit serà utilitzada.

Influència

S'ha d'assegurar que tots els punts de vista de la família són recollits, tinguts en compte i que s'actua en conseqüència. El que la família digui serà clau en cada part del pla de treball familiar: necessitats del NNA, identificar els objectius de canvi que han d'aconseguir-se, dur a terme les accions i valorar els canvis.

En l'anàlisi i comprensió ecosistèmica de cadascuna de les necessitats dels NNAs es tindran en compte els sabers, preocupacions, intencions, iniciatives i reflexions, tant dels pares i mares com dels fills i filles.

És esperable i acceptable que sorgeixin discrepàncies entre els membres de la família i/o entre aquests amb els professionals. El repte serà elaborar una visió compartida en cadascun dels passos d'aplicació del Triangle P+.

Criteris per a la utilització de materials de suport

Materials per a la fase del perspectivisme

Intenció del material

- Afavorir la comprensió del significat dels conceptes i paraules.
- Permetre la introspecció sobre l'origen i la construcció de les pròpies concepcions i idees.
- Facilitar el raonament de la multiplicitat d'interpretacions i punts de vist amb l'objectiu d'obrir mirades.

Criteris que haurien de tenir els materials

- Que ens doni diferents punts de vista d'un mateix concepte.
- Que situï el concepte del que volem parlar, que ajudi a definir-lo i descriure'l a través d'obrir mirades (visió amplia de la necessitat) per tal de clarificar-lo.
- Que propici l'exploració del concepte des de les seves diferents dimensions i promogui la reflexió.
- Que no parli d'un mateix i que no marqui el que és millor i el que és pitjor. Enfocats des d'un punt de vista aliè a qui ho està treballant.
- Visualment atractius, dinàmics, tangibles i manipulables.
- Que utilitzi un llenguatge clar i adaptat a totes les etapes evolutives i característiques familiars. Que tingui en compte les diferents ètnies i cultures. Utilització de paraules clau i elements que facilitin el vocabulari.
- Que sigui dinamitzat pel professional i que provoqui el diàleg dels participant.

Exemples de materials ja creats

- Materials disponibles a la pàgina web del Modelo FRAME; concretament en el desenvolupament del Triangle P+[14].

14

Criteris què no ens hauríem de trobar

- Material personal cap a les necessitats.
- Que predisposi a conceptes.
- Exemples de la vida del propi infant/adolescent perquè si parlem de les experiències de la infants ja estarem fent la fase de reflexió del propi model.
- Que vagi acompanyat de preguntes tancades.
- Que pregunti sobre com ho viu l'infant/família.
- Material que confongui i no pugui ser comprés per la família.
- Afirmacions (Això és així) ja que condiciona la reflexió.
- Llenguatge massa tècnic.

Materials per a la fase del propi model

Intenció del material

- Permetre explorar la situació del nen i la nena en relació a la necessitat i com se li dona resposta.
- Explorar i compartir les dificultats i fortaleses del triangles de la parentalitat.
- Construir una visió compartida tenint en compte las discrepàncies.

Criteris que haurien de tenir els materials

- Totes les persones de la família han de participar.
- Que permetin generar espais a l'infant, l'adolescent i la seva família per expressar-se, generar debat i fer aflorar les discrepàncies amb la finalitat de buscar una visió compartida.
- Que permeti realitzar preguntes obertes que generin conversa, que donin lloc a la indagació i promoguin la reflexió.
- Que permeti a tots les integrants de la família connectar amb l'experiència personal i relacionar-lo amb el seu dia a dia.
- Que no condicionen la expressió de la seva realitat i que ajudi a posar nom al que l'infant/adolescent i la seva família viu.
- Que permeti expressar tots els punt de vista de tots el membres de la família.
- Que siguin dinàmics i entretinguts per fer més amena la sessió.
- Que utilitzi un llenguatge clar i adaptat a totes les etapes evolutives i característiques familiars.
- Que siguin materials de suport del diàleg.
- Que sigui dinamitzat pel professional.

Exemples de materials ja creats

Ecomapa - relacions familiars i socials.
Mural d'autoconeixement – identitat i autoestima.

Criteris què no ens hauríem de trobar

- Material que busqui com donar resposta a les necessitats.
- Materials que acotin a temes concrets i no deixin fluir a la família.
- Materials que puguin condicionar les respostes.

Materials per a la fase d'implicacions pel canvi

Intenció del material

- Abordar la dificultat per millorar-la potenciant la fortalesa.
- Generar un canvi a la família.

Criteris que els materials haurien de tenir

- Que els continguts del material es relacionin amb la necessitat que es vol abordar.
- Visualment atractius, dinàmics, tangibles, manipulables i personalitzats.
- Que utilitzi un llenguatge clar i adaptat a totes les etapes evolutives i característiques familiars.
- Material que reflecteix el dia a dia amb la família.
- Que sigui avaluable.
- Que siguin materials enfocats en la necessitat concreta de la família.
- Que potenciïn que la família sigui protagonista del seu propi canvi.
- Que permeti portar a terme les accions acordades al pla d'acció.
- Que sigui dinamitzat pel professional.

Exemples de materials ja creats

Organitzador tasques setmanals - Identitat i autoestima.

Diari emocional - Emocions, pensaments, comunicació i comportament.

Criteris què no ens hauríem de trobar

- Materials que imposin una acció des de només la mirada de l'adult.
- Materials que donin receptes i respostes exigeixin/estableixin uns objectius ja preestablerts a la família.

7 Preguntes freqüents

Participació i família

1. **És necessari conèixer a la família per iniciar el procés de treball amb el triangle P+?**
   No cal. El procés està pensat tant per les famílies que es coneguin com les que encara no.

2. **Amb quins membres de la família es fa el Triangle P+?**
   Amb el/la NNA i la o les persones que tenen la responsabilitat parental. Habitualment seran la mare i/o el pare. Durant les primeres sessions s'acorda quins són els membres de la família que participaran de tot el procés.

3. **Si una de les persones que te responsabilitat parental no pot participar en el procés, es pot fer el procés sense aquesta persona?**
   L'òptim és que vinguin tots dos, però si hi ha una impossibilitat significativa, es pot decidir fer el procés amb un sol membre, però des del principi és important promoure la participació dels dos. Per exemple, en el cas que la família estigui formada per un infant, un pare i una mare, i el pare té una jornada laboral en la que treballa tota la setmana fora, el procés del triangle es farà amb la mare.

4. **Es fa la sessió encara que falti alguna de les persones que tenen la responsabilitat parental amb les que s'hagi acordat realitzar el Triangle P+?**
   No, l'objectiu del Triangle és la millora de l'exercici de la parentalitat. Si falta alguna de les persones que ho estan treballant serà necessari acordar una nova trobada.

5. **Com potenciar la motivació del pare en la participació de les trobades?**
   S'ha de treballar proactivament perquè el pare també vingui. Algunes estratègies poden ser que el pare sigui convidat a participar de la veu del seu NNA. Que el pare es vegi representat i còmode amb els espais en els quals es fan les trobades. Altres idees les trobareu a:

   - Mòdul motivacional – Aprendre Junts, Créixer en família [15]
   - Módulo motivacional – Programa de Competencia Familiar 12-16 [16]

15

16

Temps, horaris i espai

1. **Quant de temps es necessita per l'aplicació del Triangle P+?**
   El temps depèn del grau d'intensitat del treball. Si la intensitat és alta, són 12 mesos. Si la intensitat és mitjana, 6 mesos. Cada sessió amb la família es preveu que sigui d'1h a 1h 30 min.

2. **Amb quina regularitat s'han de fer les trobades familiars durant les fases de preparació prèvia, pas 1 (Anàlisi ecosistèmica de les NAA) i pas 2 (Establiment compartit del pla de treball)?**
   La regularitat és setmanal. En intensitat alta, la regularitat setmanal es manté durant un interval de 12 a 15 trobades. En la intensitat mitjana la regularitat serà d'un interval de 5 a 6 trobades.

3. **Es poden realitzar diverses sessions del pas 1 i pas 2 en una mateixa setmana?**
   No, l'assoliment de les millores és major si la família té temps entre una sessió i una altra per assumir el que es treballa.

4. **Amb quina regularitat es fan les trobades familiars a partir del pas 3 (Realització de les accions)?**
   La regularitat mínima és mensual. La intensitat amb la família continua, però des de l'articulació de les diferents accions acordades al pla d'acció.

5. **Què passa quan no hi ha continuïtat a les sessions (malaltia, situació de conflicte...)?**
   Sabem que els canvis en les competències parentals arriben si hi ha un treball intensiu i acotat en el temps. La regularitat setmanal és fonamental fins a arribar al pas 2 perquè és quan estem treballant les competències transversals (implicació en rol, reconeixement de les necessitats del NNA, col·laboració amb la xarxa…). Si la situació familiar impedeix que la família pugui seguir el procés, cal fer una valoració entre la família i el professional per prendre una decisió sobre la continuïtat.

6. **Quan es fa una aturada per vacances i es fa alguna activitat per mantenir la relació setmanal, es valora dins del procés?**
   Encara que l'activitat no segueixi la sistematització del triangle P+, l'activitat plantejada es valora dins del procés de la intervenció familiar perquè es fa des de l'enfocament participatiu, inclusiu, ecològic i la perspectiva de les fortaleses. És a dir, l'activitat es valora com aspecte positiu en la intervenció.

7. **L’espai on es fan les sessions es pot canviar durant el procés?**
   Sí, acordat sempre amb la família. Podeu consultar algunes orientacions sobre com seleccionar l’espai a l’apartat “Condicions d’implementació” d’aquest programa.

8. **Es poden fer sessions al domicili?**
   Sí, sempre que sigui un espai acordat i còmode per la família.

9. **L’espai on es fan les sessions es pot canviar durant el procés?**
   Sí, acordat sempre amb la família.

Metodologia del triangle

1. **És necessari omplir el banc de recursos?**
   Si, és altament recomanable utilitzar de manera visible i compartida amb la família. Els recursos personalitzats són un objecte de permanència i de lligam amb la família que afavoreix la seva pròpia autoavaluació i seguiment.

Treball de construcció del triangle: necessitats, fortaleses i debilitats

1. **Com fer que es reflexioni sobre els 3 costats del triangle?**
   Amb preguntes obertes que ajudin a fer que puguin expressar que fan els pares i mares, i que fa el context de la família amb relació al desenvolupament de cadascuna de les necessitats. Dibuixar damunt d'una versió plastificada del Triangle P+ pot ajudar que expressin les relacions entre els tres costats. Això promou el diàleg sobre les fortaleses i dificultats dels tres costats. Aquest procés s'explica detalladament a la guia d'aplicació del Triangle P+[17] (pàg. 11).

2. **En totes les sessions ha de sortir fortaleses i dificultats?**
   És important que al acabar cada sessió de necessitats es puguin acordar les fortaleses i dificultats que hagin sorgit del diàleg. Tot i això, no és necessari que de totes les dimensions del triangle sorgeixin dificultats (perquè la família no te perquè presentar dificultats de totes les dimensions), però sí que es important que la família pugui identificar, com a mínim, una fortalesa de cada dimensió.

3. **Es pot guiar o orientar per identificar fortaleses i debilitats?**
   Sí, el professional pot acompanyar a la família que identifiqui les seves fortaleses i debilitats.

4. **Com acompanyar a la família que identifiqui les dificultats quan durant el procés només identifica fortaleses?**
   Es poden utilitzar diferents estratègies:
   - Donar-li temps a la família.
   - Ser transparents i fer explícites les discrepàncies entre el que pensa la família i el que es coneix per part del referent.
   - Crear una visió compartida amb tots, la família i professional des del respecte.

5. **Si durant la sessió no s'acaben d'acordar les fortaleses i dificultats, es poden pensar durant la setmana i compartir-ho a la següent sessió?**
   Sí, es pot valorar amb la família que es reprendrà la sessió a la setmana següent. També es pot orientar a la família que ho pugui reflexionar durant la setmana.

17

6. **Què fem si la família no vol treballar una necessitat concreta?**

   Abordar totes les dimensions del triangle és important perquè la família pugui reflexionar i identificar la seva situació des d'una mirada completa i general amb la finalitat de millorar el benestar de l'infant. Així i tot, és important respectar sempre els ritmes, la voluntat i els límits de la família.

   Estratègies:

   - Reflexionar sobre quins podrien ser els possibles motius de no voler compartir aquesta necessitat.
   - Abordar-la a través d'altres necessitats.
   - Poder parlar per separat amb els membres de la família i establir aquells punts que volen compartir amb tota la família.
   - Fer una prèvia per poder introduir una petita part del que seria la necessitat sense endinsar-se profundament.
   - No tractar aquesta necessitat durant les primeres sessions i deixar-la per futures sessions per si, veient el procés, la volen reprendre més tard.
   - Deixar la porta oberta perquè en qualsevol moment es pugui abordar.

7. **Es poden dividir les sessions en dos quan no s'acaba la necessitat?**

   Sí, segons la situació i característiques de les famílies hi poden haver dimensions que necessiten més d'una sessió.

8. **Es poden treballar dues necessitats en una mateixa sessió?**

   Excepcionalment i sempre que sigui acordat amb la família i que es doni el temps necessari per a cada necessitat.

Equip parental

1. **Qui decideix qui forma part de l'equip parental i, per tant, participa de les trobades familiars?**
   Les persones de la família amb les que s'ha decidit fer el procés del Triangle P+. Els professionals també poden proposar a la família, però, així i tot, sempre ha de ser una decisió acordada amb la família.

2. **Qui forma part de l'equip parental?**
   Són persones que tenen un paper rellevant en la cura i desenvolupament del NNA. A més, exercint funcions de la parentalitat per donar suport als pares i mares.

3. **Un germà pot formar part de l'equip parental? Encara que sigui menor d'edat un germà/na pugui formar part de l'equip parental?**
   Si és una persona referent per l'infant/adolescent i té capacitat per donar suport en la resposta a alguna de les necessitats del germà/na, sí que pot formar part de l'equip parental. Si el germà/na és menor d'edat, caldrà valorar si desenvolupa tasques ajustades o si és un factor de risc per a ell mateix (sobre responsabilitat).

4. **L'equip parental pot estar format per amics?**
   No, un amic del NNA té una funció de grup d'iguals amb dinàmiques pròpies i d'amistat. Forma part de la seva xarxa, però no són equip parental.

5. **Es pot incloure persones en l'equip parental un cop ja iniciat el Pas 1?**
   Sí. Si durant les sessions la família determina que una nova persona podria formar part de l'equip parental aquesta, es pot incloure.

6. **Si algú de l'equip parental (àvia, tieta...) no pot venir, es fa igualment la sessió?**
   Acordar amb la família la decisió a prendre en aquesta situació:
   a) Deixar la necessitat de la qual es vol convidar a aquesta persona per un altre dia.
   b) Fer la necessitat acordada sense la presència de la persona de l'equip parental.

7. **Es obligatòria fer una sessió de treball amb tot l'equip parental?**
   És molt recomanable, en tot cas, sempre que les persones de l'equip parental participin en alguna de les sessions hauran de conèixer bé la dinàmica. Una reunió prèvia perquè coneguin com és el procés, quin és el seu rol i que s'espera la seva participació. També és important que sigui la mateixa família la que ho expliqui i el professional qui acompanyi.

Relació amb els membres de la família

1. **Les persones que formen part de l'equip parental poden tenir un conflicte entre elles?**
   És una qüestió a treballar en les sessions, si el conflicte impacta en la forma de respondre a les necessitats del NNA; caldrà decidir si aquest treball requereix unes sessions específiques de "resolució de conflictes".
   Intentar-ho abordar amb l'estratègia que millor s'ajusti a la situació i compartir-ho amb la família i els professionals.

2. **Com treballar les relacions amb persones i grups que afecten negativament al desenvolupament del NNA?**
   Es poden utilitzar diferents estratègies:
   - Ser transparents i parlar si la presència d'aquesta persona està dificultant el procés.
   - Comentar amb la família si tots estan còmodes si hi ha aquestes persones participant.
   - Que el professional doni la seva opinió sobre les dinàmiques que sorgeixen en les trobades.
   - Que el professional recordi que la finalitat del procés és el benestar de l'infant/adolescent.
   - Buscar conjuntament estratègies que ajudin a millorar la situació.
   - Arribar a acords amb la família i la persona en concret.

3. **Com treballar amb famílies amb infants de 0 a 5 anys?**
   Treballar amb els pares/mares i fer partícips als infants quan es pugui. Es poden aprofitar situacions viscudes (records de situacions passades) o l'experiència en viu (per exemple, quan es fan visites domiciliàries o en trobades familiars amb el pare/ la mare i l'infant/adolescent) per exemple, a través del joc, de l'art o els recursos de la xarxa. És important treballar des del model i els principis (participatiu, ecològic, inclusiu, complementarietat metodològica, perspectiva de les fortaleses, treball proactiu).

4. **Com treballar amb famílies amb infants d'edats diferents?**
   Cada nen, nena o adolescent és únic i diferent, per tant, cadascun té un Triangle P+. En el cas de famílies amb infants de diferents edats, es pot escollir amb quin o quins infants es farà el triangle o per qui es comença (priorització segons diferents criteris: risc, edat, situació actual...). Per tal d'ocupar el temps de la sessió dels altres germans es valora l'ús d'espais on els altres infants poden gaudir d'una altra activitat. En són exemples: la ludoteca, el més temps per tu, la "bibliobarri" del Centre Cívic, entre d'altres.
   Quan hi ha famílies amb diversos infants participant en el programa es valora òptim que hi hagi dos professionals.

5. **Es poden fer dos triangles de NNA de la mateixa família, en sessions conjuntes?**
   Sí, les sessions es poden fer conjuntament i a la vegada amb els dos germans/es. Segons el que valori i acordi el professional amb la família. No obstant això, és recomanable incorporar alguna sessió individualitzada per cadascun. Per exemple, la darrera sessió de síntesi, abans de pensar en el pla d'acció familiar.

6. **Com treballar el triangle quan hi ha barreres idiomàtiques o quan hi ha dificultats de comprensió (dificultats cognitives) en algun membre de la família?**
   Pel que fa a les barreres idiomàtiques, es pot recórrer a un intèrpret, sigui professional o un membre de la família, i utilitzar materials visuals. En funció de la gravetat del cas, es pot decidir que aprenguin l'idioma abans d'iniciar el treball del Triangle P+.

   En relació amb les diferents situacions de diversitat:

   - Utilitzar més els suports visuals.
   - Fer preguntes per comprovar que s'ha entès el missatge.
   - Utilitzar la tècnica del modelatge en context habitual de la família.
   - Suport en el triangle com eina potent de reflexió i visualització.

7. **En quins casos de famílies en risc no es fa el procés del triangle?**
   En casos en què la situació de risc i alt risc per al NNA vinguin donades prioritàriament per qüestions de caràcter social i econòmic, i no per un inadequat exercici de la parentalitat.

8. **Com respondre a un infant que no vol compartir amb la seva família algun aspecte que surti en una trobada individual amb el professional?**
   Acordar amb l'infant quina de les coses de les quals hem parlat individualment vol compartir i, que sigui l'infant el que ho transmeti a la família. Treballar sempre des de la transparència i la cerca d'una visió compartida.

Pla de treball

1. **Encara que el pla de treball no estigui definit, la família pot començar a treballar accions que hagin sorgit en l'exploració de les necessitats?**
   Si, sempre que siguin petits compromisos amb el canvi ja sigui amb l'infant o amb els adults (per exemple, parlar amb família, comunicar-se amb l'escola...) i que després es concretin en el pla d'acció familiar.
   Encara que la idea és que el Pas 1 sigui per explorar les dimensions del Triangle i, per tant, no té com a finalitat establir accions. És en el Pas 2 quan es concreten els objectius i les accions a portar a terme de forma participativa.

2. **Es pot iniciar l'acompanyament a la família a recursos universals o especialitzats o participar en programes d'educació parental abans d'arribar al pla de treball?**
   Excepcionalment. El Pas 1 és per explorar les dimensions del Triangle i, per tant, no té com a finalitat establir accions. És en el Pas 2 quan es concreten els objectius i les accions a portar a terme de forma participativa. El treball sistemàtic del pas 1 condueix a un canvi en competències: rol i responsabilitat parental, empatia amb necessitats NNA, etc.
   Totes les accions han de concretar-se en el pla de treball familiar.

3. **On es poden anotar les accions que les famílies ja estan fent i canviant abans d'arribar a definir el pla de treball?**
   És a criteri del professional amb la família decidir què anotar i on, però sempre visible a la família. Per exemple, en el dossier del banc de recursos, o escriure-ho al darrere del triangle.

8 Avaluació

D'acord amb Davies, (2004), el moviment basat en evidències propugna la importància de prendre decisions i programar accions ben fonamentades posant a la disposició dels polítics i els professionals la millor evidència disponible des de la recerca. En aquest sentit, és important aportar evidències sobre aquells programes que hagin demostrat tenir un major valor i utilitat conformement a la finalitat a la qual van ser destinats.

En aquest nou marc, la implementació i avaluació de programes d'educació parental ha d'entendre's com un element de qualitat dels serveis dirigits a les famílies. Entenem per avaluació d'un programa com la recerca dels seus efectes, resultats i consecució dels seus objectius per a posteriorment prendre decisions sobre el mateix. L'avaluació de programes comprèn, almenys, dues facetes avaluatives: l'eficàcia i l'eficiència.

Eficàcia. Quan s'avalua l'eficàcia d'un programa s'analitza si aquest ha produït els canvis esperats en els destinataris escollits en relació amb els objectius, la metodologia i els continguts proposats. Entesa en aquests termes, l'avaluació permet conèixer el valor o el mèrit del programa segons els seus propis criteris interns d'idoneïtat, definits a partir dels indicadors de canvi proposats.

Eficiència. Per part seva, quan s'avalua l'eficiència d'un programa l'objectiu és esbrinar si podem generalitzar els resultats del programa i optimitzar alguns dels seus paràmetres estructurals per a millorar la seva aplicabilitat en futures ocasions (Anguera y Chacón, 2008). Així, es pot realitzar una anàlisi dels recursos humans i materials utilitzats (per exemple la qualificació dels tècnics, la composició dels grups de pares que s'han beneficiat d'aquest, el nombre de sessions dutes a terme, el mode d'implementació del programa, llocs on es duien a terme les sessions, etc.). A partir d'aquesta avaluació es pot conèixer la utilitat social del programa en funció dels recursos humans i materials invertits en aquest. A més, es pot millorar el disseny del programa perquè s'adapti millor a la xarxa de recursos de suport.

L'avaluació del programa està basada en un disseny metodològic pre-post en el qual es recull informació sobre el context familiar i social, les competències familiars, la implementació i la participació familiar.

L'instrument principal en l'avaluació dels objectius del programa és el Triangle P+ familiar per la seva funció com a instrument viu de recollida de la visió compartida de tots els elements que implica el benestar i drets dels NNA: les necessitats del NNA, les competències parentals, i els elements de suport i obstacles del context en resposta a les necessitats dels NNA.

El Triangle P+, com s'ha vist en apartats anteriors, s'elabora conjuntament entre el/la NNA i la família, amb el suport del/la professional. Així, s'obté un Triangle P+ en acabar el pas 1 que serà el punt de partida per a l'elaboració del Pla de treball familiar. Aquest pla és, igualment un instrument viu, que es va adaptant al sistema familiar, plasmant-se en ell les

necessitats prioritzades, com es dona resposta a aquestes necessitats, els objectius i accions per a cadascuna d'aquestes i les persones i els temps necessaris per a la seva consecució. Els canvis que es van produint a mesura que es va desenvolupant el pla de treball familiar, es van incorporant en el Triangle P+. Al finalitzar la intervenció socioeducativa, és a dir, final del pas 4, tindrem un Triangle P+ que podrem contrastar amb l'elaborat en el pas 1 per a avaluar la consecució d'objectius: s'han adaptat les respostes de les competències parentals i del context per a millorar el benestar (necessitats) del NNA? en quina mesura? com s'ha aconseguit? quines eines ha posat en marxa la família?

A més, per a aconseguir una avaluació holística del programa, s'utilitzen altres instruments, que es concreten a continuació.

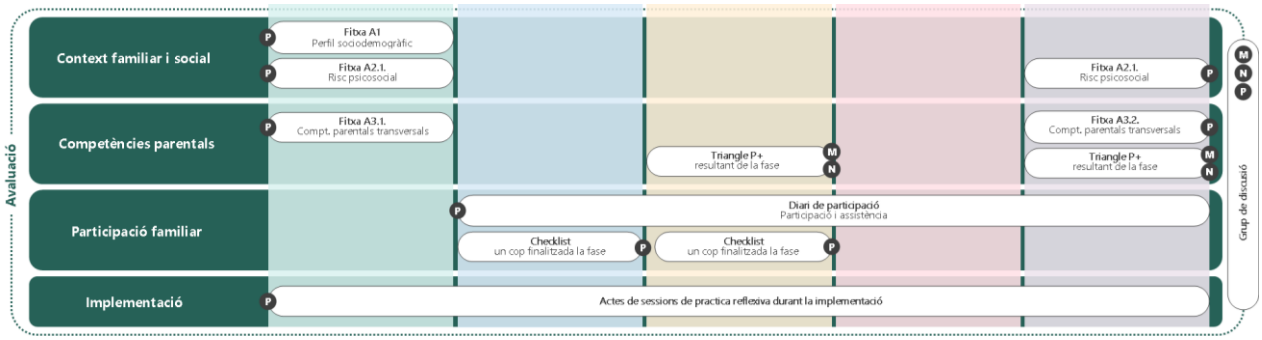

Figura 21. Instruments d'avaluació del programa.

Context familiar i social

- **Perfil sociodemogràfic:** inclou informació sobre la composició del nucli familiar, el nivell educatiu de les figures parentals i la seva situació laboral, qui participa en el programa, quants fills/as hi ha en la unitat familiar i altres dades rellevants.

- **Risc psicosocial:** és l'adaptació del instrument "Perfil de Riesgo Psicosocial de la Familia" (Rodrigo et al., 2000; Rodríguez et al., 2006). Recull informació sobre els serveis i recursos que utilitza la família, l'organització familiar, la història i característiques de la figura materna i paterna, les característiques del microsistema familiar, les pautes educatives de risc, les xarxes de suport i l'adaptació dels NNA.

Competències familiars i benestar dels nens, nenes i adolescents

- **L'instrument Competències parentals transversals:** recull informació sobre la mesura en què els pares i mares estan responent a les necessitats dels NNA. Es valoren els diferents ítems en una escala likert d'1 (res) a 5 (molt).

- **El Triangle P+ familiar:** l'instrument visual del Triangle P+ serveix com a element d'autoavaluació i reflexió al llarg de tot el procés.

Participació familiar

- **El diari de seguiment:** serà l'estratègia utilitzada en aquest cas. Aquest diari s'emplena pels professionals durant les trobades durant tota la implementació del Triangle P+.

- **El checklist de condicions de la implementació:** emplenat pels professionals en dues ocasions, això és, en finalitzar el pas de Preparació prèvia i en finalitzar el Pas 1. El checklist s'organitza sobre la base de les 4 dimensions per a fomentar la participació: espai, veu, audiència i influència (Balsells et al., 2023b).

Implementació

- **Les actes de les sessions:** on es recullen dubtes, propostes, materials que han funcionat, dificultats de coordinació, etc.

- **Grups de discussió amb les famílies:** en finalitzar el procés, en el qual es valora la implementació del Programa i les valoracions de les pròpies famílies.

9 Referències

Anguera, M. T., & Chacón, S. (2008). Aproximación conceptual en evaluación de programas. En M.T. Anguera, S. Chacón & A. Blanco (Coords), *Evaluación de programas sociales y sanitarios. Abordaje desde una perspectiva metodológica* (pp. 17-36). Síntesis.

Balsells, M. À., Urrea-Monclús, A., Ponce, C., Vaquero, E., & Navajas, A. (2019). Socio-educative key actions to promote family participation in foster care processes. *Educacion XX1*, *22*(1), 401–423. https://doi.org/10.5944/educxx1.21501

Balsells, M. À., Pastor, C., Amorós, P., Fuentes-Peláez, N., Molina, M. C., Mateos, A., Vaquero, E., Ponce, C., Mateo, M. I., Parra, B., Torralba, J. M., Mundet, A., Urrea, A., Ciurana, A., Navajas, A., & Vázquez, N. (2015). *Caminar en familia: Programa de competencias parentales durante el acogimiento y la reunificación familiar*. Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. Centro de Publicaciones. http://www.msssi.gob.es/ssi/familiasInfancia/ayudas/docs2013-14/docs2016/CaminarenFamilia.pdf

Balsells, M. À., Urrea-Monclús, A., Mateos, A., Borrego Tarragó, A., Erta-Majó, A., Massons Ribas, A., Vaquero Tió, E., Fernández-Rodrigo, L., Armengol, B., Forné Samitier, M. A., & Ponce, C. (2023). *Colección FRAME+P: El trabajo con la familia de origen en el sistema de protección a la infancia y la adolescencia*. Grup de Recerca en Intervencions Socioeducatives en la Infància i en la Joventut (GRISIJ). https://modeloframe.com/investigacion/

Balsells, M. À., Fuentes-Peláez, N., Urrea-Monclús, A., Mateos, A., Borrego Tarragó, A., Erta-Majó, A., Massons-Ribas, A., Vaquero Tió, E., Fernández-Rodrigo, L., Belén Parra, N., Mateo, M.I., Padilla, P., Crous , G, Armengol, B., Forné Samitier, M. A., Lapadula, C, Rabassa, J., Rodríguez, J., Perez-Hernando, S., Hernández, H.T.& Ponce, C. (11 d'abril de 2024). *Recursos y estrategias para la acción socioeducativa con familias*. Modelo FRAME+P. https://modeloframe.com/

Bernedo, I. M., Balsells, M. À., González-Pasarín, L., & Espinosa, M. A. (2023). Evidencebased Standards in the Design of Family Support Programmes in Spain. *Psicología Educativa, 29(1), 15-23*. https://doi.org/10.5093/psed2022a6

Chamberland, C., Clément, M.-È., Lacharité, C., & Bouchard, V. (2012). Quality of exposure to the AIDES social innovation and developmental outcomes innovation and developmental outcomes of the children and parents.

Consejo de Europa. (2006). Recomendación Rec (2006)19 del Comité de Ministros a los Estados Miembros sobre políticas de apoyo a la parentalidad positiva.

Dakof, G. A., Cohen, J. B., Henderson, C. E., Duarte, E., Boustani, M., Blackburn, A., Venzer, E., & Hawes, S. (2010). A randomized pilot study of the Engaging Moms Program for family drug court. *Journal of Substance Abuse Treatment*, *38*(3), 263–274. https://doi.org/10.1016/j.jsat.2010.01.002

Davies, P. T. (2004). Changing Policy and Practice. In M. G. Dawes, P. T. Davies, A. Gray, G. Mant, & K. Seers (Eds.), *Evidence-Based Practice: A primer for Health Professionals*. Churchill Livingstone.

Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència. (2016). Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies: Línies generals del nou model de serveis (Barcelona). Generalitat de Catalunya.

Fuentes-Pelaez, N., Crous, G., Mateos, A., Rabassa, J., del Estal, E. (2023). Guia d'estàndards del Servei d'Intervenció amb Famílies amb Infància i Adolescència en situació de risc (SIFIA-SR). Avançant en la sistematització de l'acció socioeducativa. FEDAIA, Diputació de Barcelona. http://dx.doi.org/10.13140/rg.2.2.23152.43529

Lacharité C. 2005/2014. Programme d'aide personnelle, familiale et communautaire (PAPFC2), Seconde édition. Les Éditions CEIDEF: Trois-Rivières.

Landsman, M. J., Boel-Studt, S., & Malone, K. (2014). Results from a family finding experiment. *Children and Youth Services Review*, *36*, 62–69. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.10.025

Lemay, L. (2013). Pratiques évaluatives et structuration du rapport parent-intervenant dans le champ du travail social en contexte de protection de la jeunesse: Enjeux, défis et repères pour l'action. In *Le travail social, théories, méthodologies et pratiques* (pp. 313–338). Presses universitaires du Québec.

Lundy, L. (2007). Voice is not enough: Conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *British Education Research Journal*, *33*(6), 927–942. https://doi.org/10.1080/01411920701657033

Milani, P., Serbati, S., Ius, M., Di Masi, D., & Zanon, O. (2013). *Programma di Intervento Per la Prevenzione dell'Istituzionalizzazione*. Università degli Studi di Padova.

Rodrigo, M. J., Almeida, A., & Reichle, B. (2016). Evidence-Based Parent Education Programs: A European Perspective. En J. Ponzetti (Ed.), *Evidence-based parenting education: A global perspective* (pp. 85–104). Routledge.

Rodrigo, M. J., Hidalgo, V., Byrne, S., Bernedo, I. M., & Jiménez, L. (2023). Evaluation of Programmes under the Positive Parenting Initiative in Spain:Introduction to the Special Issue. *Psicología Educativa*, *29(1), 1–13*. https://doi.org/https://doi.org/10.5093/psed2022a5

Rodrigo, M. J., Máiquez, M. L., & Martín-Quintana, J. C. (2010). *La educación parental como recurso psicoeducativo para promover la parentalidad positiva*. Federación Española de Municipios y Provincias. Edición policopiada.

Rodríguez, G., Camacho, J., Rodrigo, M. J., Martín Quintana, J. C., & Máiquez, M. L. (2006). Evaluación del riesgo psicosocial en familias usuarias de servicios sociales municipales. *Psicothema, 18(2), 200-206*. http://hdl.handle.net/10553/46839

Urrea-Monclús, A., Mateos, A., Fernández-Rodrigo, L., & Balsells, M. À. (2020). The voices of parents and children in foster care. *Journal of Social Work*, *26(6), 1592-1610*. https://doi.org/10.1177/1468017320958618

10 Annexes

Per accedir als annexos imprimibles d'aquest document, si us plau, escanegeu el codi QR ubicat en aquesta pàgina per descarregar l'arxiu en format PDF.

Banc de Recursos

triangle P+

M. Àngels Balsells (coord), Alícia Borrego, Arnau Erta-Majó, Anna Massons-Ribas, Aida Urrea-Monclús, Ainoa Mateos, Eduard Vaquero, Carmen Ponce, Neus Cortada, Laura Fernández-Rodrigo, M. Alba Forné, Jessica Casas i Betlem Armengol

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA

GOBIERNO DE ESPAÑA MINISTERIO DE CIENCIA E INNOVACIÓN

BY NC ND

NECESITATS DEL NEN, NENA O ADOLESCENT

COMPETÈNCIES PARENTALS

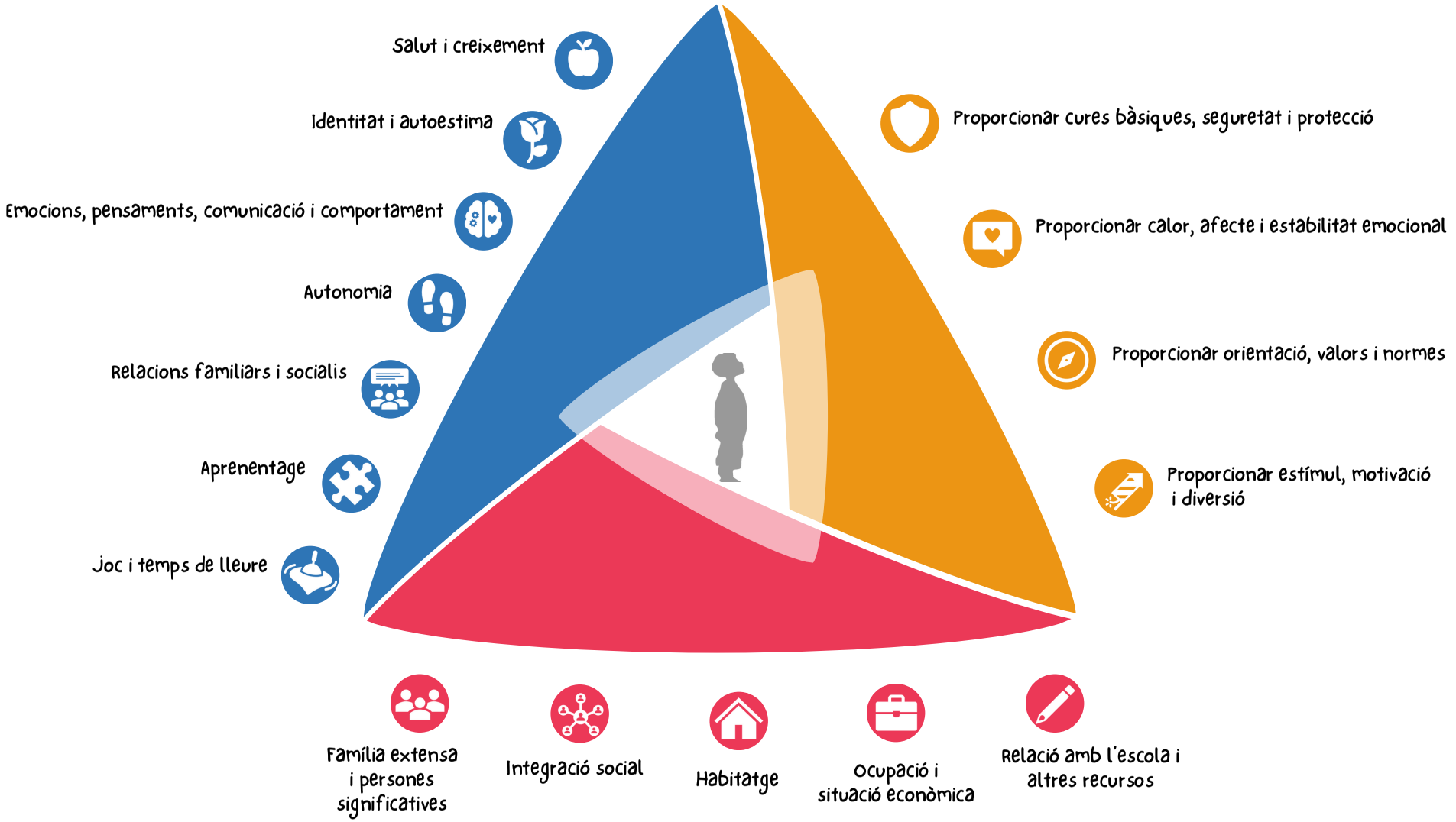

CONTEXT

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA

NECESSITATS DEL NEN, NENA O ADOLESCENT

Salut i creixement

Es refereix al benestar físic. Engloba aspectes com altura i pes, factors genètics, malalties cròniques, discapacitats, alimentació i dieta, hores de son, activitat física, higiene, atenció i cures mèdiques. Alerta amb el consum d'alcohol, altres drogues o automedicació.

Identitat i autoestima

Es defineix com ser conscient de les característiques amb les quals s'identifica i es sent orgullós/a l'individu/a. Els elements que constitueixen la identitat dels individus són el sexe, gènere, origen, religió, edat, entorn familiar, etc. Autoconcepte. La pròpia percepció de sí mateix/a: les seves capacitats, la seva imatge i la seves singularitat. Sentiment de pertinença i acceptació de la família, els iguals o la societat. Alerta amb l'orientació sexual i perspectiva de gènere.

Emocions, pensaments, comunicació i comportament

Es refereix al desenvolupament afectiu i comportamental. Engloba elements com la salut mental, la gestió emocional, la capacitat d'adaptació i l'expressió dels propis pensaments, sentiments i necessitats. Habilitats comunicatives. Comportament social ajustat als contextos. Autocontrol. Tolerància a la frustració. Optimisme i sentit de l'humor. Alerta amb l'agressivitat, impulsivitat, manipulació, transgressió de les normes.

Autonomia

Es refereix a l'adquisició progressiva de l'autonomia mitjançant la informació, escolta i presa de decisions. Inclou habilitats de la vida quotidiana (higiene, alimentació, seguretat, etc.), llibertat de pensament i expressió, presa de decisions i resolució de problemes. Iniciativa personal. Alerta amb la gestió de la intimitat (intimitat i tecnologia: imatges en xarxes socials).

Relacions familiars i socials

Comprendre elements com mantenir relacions familiars estables i equilibrades. Relacions amb iguals i temps per compartir. Adaptació al centre educatiu. Establiment de vincles afectius amb persones de l'entorn. Relacions amb referents positius. Vinculació amb animals de companyia. Sentiment de pertinença i participació en la comunitat.

Aprenentatge

Es refereix al desenvolupament cognitiu i lingüístic. Capacitat d'anàlisi crític i pensaments analític. Dret a l'educació. Desenvolupament dels interessos, els ritmes i processos ensenyança/aprenentatge. Implicacions i responsabilitat en el propi procés ensenyança/aprenentatge.

Joc i temps de lleure

Es refereix a diversió i entreteniment. Temps suficient per evadir-se. Gaudir del joc sense preocupacions. Temps d'oci compartit amb la família. Activitats que responen als seus interessos, motivacions i gustos. Activitats significatives i/o constructives (nous riscos "digitals": xarxes socials, apostes per internet, abús de videojocs, pornografia, etc.)

COMPETÈNCIES PARENTALS

Proporcionar cures bàsiques, seguretat i protecció

Respostes a les necessitats físiques i mèdiques del/la NNA i de protecció contra accidents, violència i abusos. Organitzar la vida quotidiana i establir rutines relacionades amb els hàbits quotidians en alimentació, higiene, son, etc. Proporcionar alimentació nutritiva i adequada a l'edat i desenvolupament. Proporcionar vestimenta i higiene adequats. Protecció davant dels riscos reals. Educar sense cap forma de violència. Ensenyar a discernir pràctiques segures i pràctiques perilloses. Vetllar per les relacions sanes i segures amb les persones adultes i nens i nenes de l'entorn. Alerta amb els divorcis mal gestions i guardes compartides.

Proporcionar calor, afecte i estabilitat emocional

Resposta adequada a les necessitats afectives del/la NNA. Interaccions paterno/materonofilials basades en l'afecte, la calidesa emocional i la comunicació, per a que NNAs sentin que els/les estimen, comprenen i els doni seguretat. Potenciar el desenvolupament de l'autoestima. Vetllar per la construcció de la identitat pròpia. Reconeixement de la identitat. Ser sensible a les necessitats del/la NNA, donant resposta adequada: respectar i recolzar als fills/es. Promoure el desenvolupament de la intel·ligència emocional. Generar una relació de confiança entre pares/mares i fills/es.

Proporcionar orientació, valors i normes

Oferir eines necessàries per la inclusió i participació en al societat. Saber transmetre valors prosocials: igualtat de gènere, respecte a la igualtat i diversitat social, responsabilitat, compromís social i justícia. Ofereix supervisió, normes i límits adequats a les necessitats i característiques dels seus fills/es. Negociació i diàleg per establir les normes i límits. Gestió de problemes i conflictes. Ofereix un model de comportament prosocial i positiu. Disposar d'espais de confiança per l'educació afectivo-sexual.

Proporcionar estímul, motivació i diversió

Donar oportunitats d'aprenentatge formal i informal. Recolzar als fills i filles en totes les activitats i en el seu progrés. Estimular la curiositat, els interessos i les motivacions. Fomentar 'autonomia progressiva. Proporcionar oportunitats per un correcte desenvolupament. Mostrar interès per la vida quotidiana del fill o filla. Gaudir del temps d'oci compartit.

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA
BY NC ND

CONTEXT

Família extensa i persones significatives

Rol de la família extensa i de les persones significatives de la família en la resposta a les necessitats dels nens, nenes i adolescents. Models adults referents. Grups d'iguals com persones significatives. Dinàmica familiar. Relacions entre membres de l'entorn pròxim. Naturalesa de la relació: econòmica, emocional, organitzativa, etc. Característiques i funcionament de la família i de la historia familiar que impacten en les necessitats dels nens, nenes i adolescents: canvis en l'estructura familiar. Respostes als esdeveniments significatius en la història familiar. Antecedents de cada persona de la unitat familiar.

Integració social

La inclusió i participació dels membres de la família en la comunitat. Recolzament social informal (donar i rebre). Vida al barri i veïnat. Relacions amb les persones i xarxes pròximes. Relacions d'amistat. Participació en recursos comunitaris. Participació en xarxes informals.

Ocupació i situació econòmica

Impacte del nivell d'ingressos i de la vida laboral en la resposta a les necessitats del/la NNA. Influència de la renda i el treball en la capacitat de proporcional cures bàsiques i protecció. Impacte de l'horari i vida laboral en les necessitats dels fills/es. Ús de prestacions econòmiques.

Habitatge

Les característiques de la vida familiar impacten en les necessitats del/la NNA. Aigua corrent, calefacció, bany, espai per dormir. Salubritat de l'habitatge. Seguretat de l'habitatge. Organització de l'habitatge d'acord a l'edat i les necessitats del nen/a o adolescents i de la resta de les persones convinents. Alerta amb els desnonaments.

Relació amb l'escola i altres recursos

La disponibilitat, l'accés i l'ús de serveis de salut, llar d'infants, escola, transport, de temps de lliure, parròquia i altres serveis comunitaris. Recolzament social formal. Pràctiques de participació significatives. Qualitat de la relació de la família amb els serveis socials i els servis especialitats d'atenció a la infància i l'adolescència. Disponibilitat i ús de recursos especialitzats en necessitats específiques dels pares. Clima escolar. Relació família-escola. Sensibilitat escolar a alumnes i famílies en situació de vulnerabilitat.

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA
BY NC ND

MATERIALS PER A

Preparar l'aplicació del triangle P+

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA
BY NC ND

La família: _____

Nom del nen/a o adolescent: _____

Nom del pare: _____

Nom de la mare: _____

Equip parental:

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

En quina sessió els convidem?:

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA
GOBIERNO DE ESPAÑA MINISTERIO DE CIENCIA E INNOVACIÓN
BY NC ND

0.B

ECOMAPA

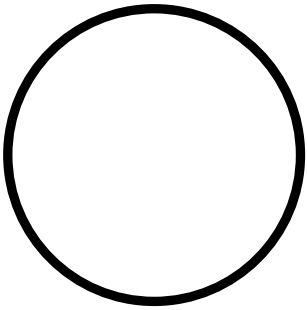

Bona relació ---------
Mala relació XXXXXXXX
Indiferent X-X-X-X-X-X

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA
GOBIERNO DE ESPAÑA MINISTERIO DE CIENCIA E INNOVACIÓN
BY NC ND

RELAT DE L'ECOMAPA

0.C

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA

MATERIALS PEL

Pas 1

Anàlisis ecosistèmica de les necessitats del nen, nena o adolescent

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA
BY NC ND

NECESSITATS DEL NEN, NENA O ADOLESCENT

COMPETÈNCIES PARENTALS

CONTEXT

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA
BY NC ND

Necessitats de: _____

Quines fortalesas ? i debilitats ? té el nen, nena o adolescent en cada necessitat?

Salut i creixement

?

?

Identitat i autoestima

?

?

Emocions, pensaments, comunicació i comportament

?

?

Autonomia

?

?

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA
BY NC ND

Relacions familiars i socials

Aprenentatge

Joc i temps de lleure

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA
BY NC ND

Competències parentals de: _____

Quines fortaleses ? i debilitats ? té el pare i/o mare en cada necessitat?

Proporcionar cures bàsiques, seguretat i protecció

?

?

Proporcionar calor, afecte i estabilitat emocional

?

?

Proporcionar orientació, valors i normes

?

?

Proporcionar estímul, motivació i diversió

?

?

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA
GOBIERNO DE ESPAÑA MINISTERIO DE CIENCIA E INNOVACIÓN
BY NC ND

Context de la família: _____

Quins recolzaments ? i obstacles ? té el nen, nena o adolescent en cada necessitat?

Família extensa i persones significatives

?

?

Integració social

?

?

Ocupació i situació econòmica

?

?

Habitatge

?

?

Relació amb l'escola i altres recursos

?

?

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA
GOBIERNO DE ESPAÑA MINISTERIO DE CIENCIA E INNOVACIÓN
BY NC ND

MATERIALS PEL

PAS 2

Establiment compartit del pla de treball familiar

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA
BY NC ND

RESUMEN

Necessitats de: _____

Com es respon a la necessitat?

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA
GOBIERNO DE ESPAÑA MINISTERIO DE CIENCIA E INNOVACIÓN
CC BY NC ND

NECESSITATS PRIORITZADES	OBJETIUS	ACCIONS	QUI I QUAN?

PLA DE TREBALL FAMILIAR

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA
BY NC ND

MATERIALS PEL

Pas 3

Realització de les accions

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA
BY NC ND

3.A

EVOLUCIÓ

Com està _____?

Com s'están portant a terme les respostes a les necessitats prioritzades?

Com ens readaptem?

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA
GOBIERNO DE ESPAÑA MINISTERIO DE CIENCIA E INNOVACIÓN
CC BY NC ND

MATERIALS PEL

Pas 4

Valoració de canvis i millores

4.A

VALORACIÓ

Quins canvis s'han donat des del triangle inicial a l'actual?

Quins canvis queden pendents?

Com continuem o com finalitzem?

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA
GOBIERNO DE ESPAÑA MINISTERIO DE CIENCIA E INNOVACIÓN
CC BY NC ND

NECESSITATS DEL NEN, NENA O ADOLESCENT

COMPETÈNCIES PARENTALS

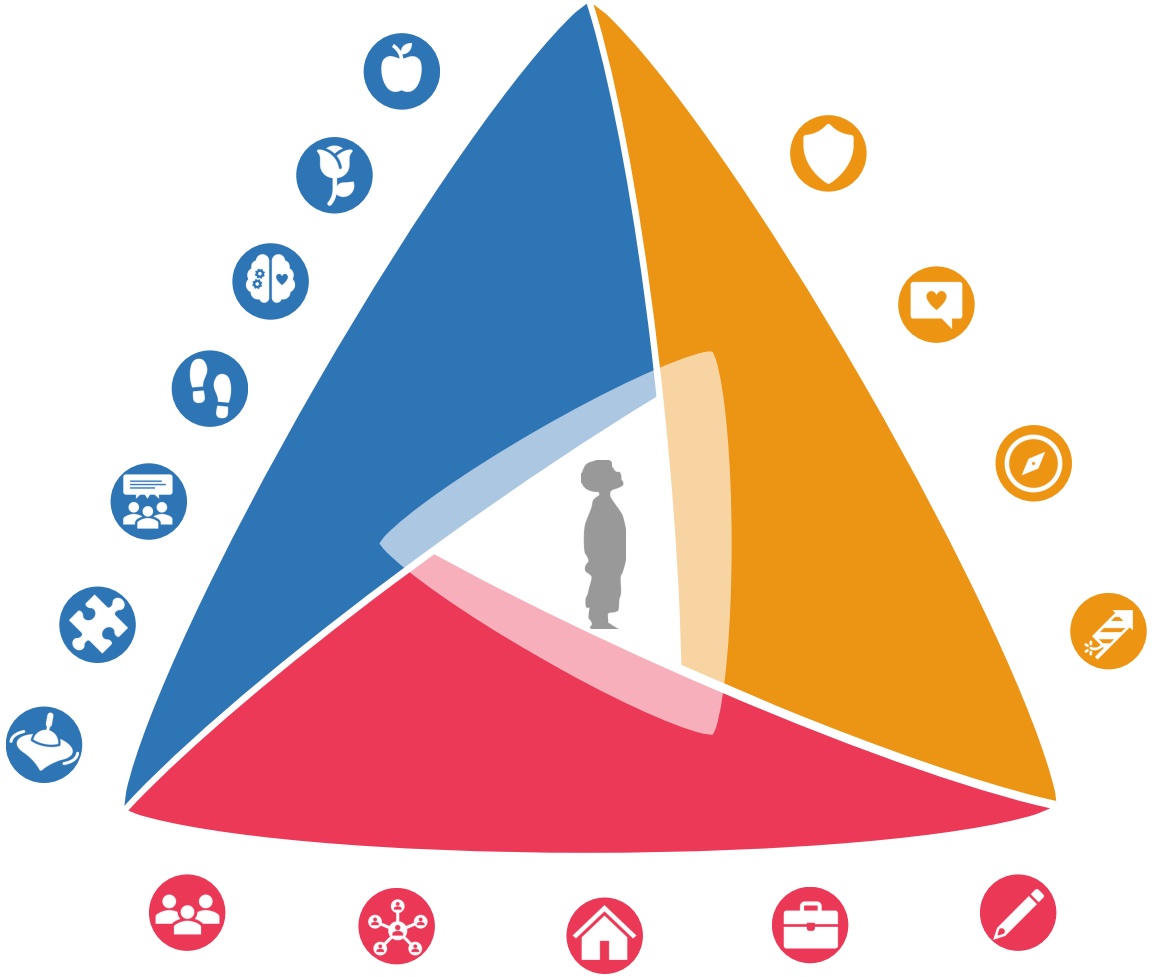

CONTEXT

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA

M. Àngels Balsells (coord), Alícia Borrego, Arnau Erta-Majó, Anna Massons-Ribas, Aida Urrea-Monclús, Ainoa Mateos, Eduard Vaquero, Carmen Ponce, Neus Cortada, Laura Fernández-Rodrigo, M. Alba Forné, Jessica Casas i Betlem Armengol

CÀTEDRA EDUCACIÓ I ADOLESCÈNCIA ABEL MARTÍNEZ OLIVA
BY NC ND

TREBALL PARTICIPATIU AMB LA FAMILIA: TRIANGLE P+

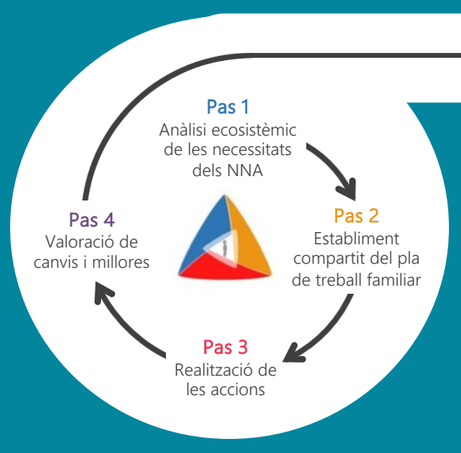

Preparació prèvia
Establiment de la relació i els fonaments del treball

Informar, clarificar i planificar les trobades. Presentar el **Triangle P+**, personalitzar, establir què, com i on seran les trobades. **Identificar l'equip parental:** quines persones, professionals, familiars, amics, veïns responen a les necessitats dels infants i adolescents.

Pas 1
Anàlisi ecosistèmic de les necessitats dels NNA

Construir una **visió compartida** descrivint com està l'infant o adolescent en relació a cadascuna de les **necessitats** de desenvolupament, analitzant com se li dona resposta des de les **competències parentals** i valorant els elements que afavoreixen i/o obstaculitzen la resposta en el **context** de la família.

Pas 2
Establiment compartit del pla d'acció familiar

Dissenyar conjuntament el **pla d'acció familiar** per millorar l'exercici de la parentalitat positiva. En el pla es recullen els **objectius, les accions i la temporalitat** per a aconseguir-los, articulant quatre tipus d'**accions**: trobades familiars, programes grups d'educació parental i acompanyament a recursos universals i especialitzats.

Pas 3
Realització de les accions

Dur a terme l'**autoavaluació** de les accions realitzades per part de la família mitjançant l'**acompanyament amb trobades** familiars amb el professional.

Pas 4
Valoració de canvis i millores

Analitzar la situació actual de la família avaluant el **progrés familiar** amb la finalitat d'identificar què ha canviat i perquè. Valorar que la resposta s'ajusti a les necessitats de desenvolupament de l'infant o adolescent.

Eixos de treball amb mares, pares, nenes, nens i adolescents

Treball intensiu amb la família incorporant l'articulació de les següents accions des de la complementarietat metodològica individual-familiar, grupal i comunitària.

Enfocament participatiu
El punt de vista del NNA i de les mares i pares com a element central del procés de canvi cap a la millora de la parentalitat.

Enfocament ecològic
Centrat en les necessitats de la infància i adolescència, en les competències parentals i en el context psicosocial de la família.

Enfocament inclusiu
Ajustant la intervenció a les característiques familiars fomentant els recursos universals. Corresponsabilitat de tota la xarxa.

Trobades familiars
Entre els professionals i els membres de la família durant tot el procés amb el triangle de la parentalitat o per treballar objectius concrets acordats en el pla d'acció familiar.

Programes grupals d'educació parental
Participació de la família en programes d'educació parental basats en evidència, amb grups heterogenis i d'accés universal, amb la finalitat de millorar les competències parentals.

Acompanyament a recursos universals
Participació de la família en recursos universals d'acord amb el pla de treball amb la finalitat d'enfortir les competències personals i socials, incrementant les fonts de recolzament naturals.

Acompanyament a recursos especialitzats
Participació de la família en recursos especialitzats quan es consideri necessari i es concreti en el pla de treball amb la finalitat d'atendre a necessitats específiques de la família.

Perspectiva de les fortaleses
Promoció de les capacitats i competències de la família i del seu context social.

Treball proactiu
Treballant amb la família per aconseguir la seva implicació. La participació de la família no és una condició, sinó l'objectiu a aconseguir.

Complementarietat metodològica
Combinació d'estratègies individuals i familiars amb estratègies grupals i comunitàries.

APLICACIÓ DEL TRIANGLE P+ SEGONS EL GRAU D'INTENSITAT

Grau d'intensitat

Preparació prèvia Establiment de la relació i els fonaments del treball	Pas 1 Anàlisi ecosistèmic de les necessitats dels NNA	Pas 2 Establiment compartit del pla d'acció familiar	Pas 3 Realització de les accions	Pas 4 Valoració de canvis i millores
Intensitat alta: Treball proactiu de 12 mesos (1 any)				
Trobades familiars durant tot el procés amb el Triangle P+				
Primera trobada: Informar, aclarir i planificar les trobades. Presentar el Triangle P+, personalitzar, què, com i on seran les trobades. **Segona trobada:** Identificar l'equip parental. Quines persones, professionals, familiars, amics, veïns responen a les necessitats dels NNA? Elaboració de l'ecomapa. **Tercera trobada:** Informar i teixir aliances amb l'equip parental.	**Entre set i nou trobades:** Cada trobada es dedica a UNA necessitat del Triangle. Aquestes trobades serviran per anar dibuixant i construint el Triangle P+ del NNA a través de preguntes guiades i basant-se en la metodologia experien-cial per identificar les fortaleses i les dificultats de totes les dimensions del Triangle P+. Cada nen, nena o adolescent és únic i diferent, per tant, cadascun té un Triangle P+. La regularitat d'aquestes set trobades és **setmanal**.	**Entre una i tres trobades:** Es resumeix l'anàlisi realitzat en el pas 1, es prioritza i es concreta amb la família el pla d'acció familiar. La regularitat d'aquestes trobades és **setmanal**.	**Nombre de trobades flexible:** Es revisa l'evolució del pla d'acció familiar, reflexionant si s'han complert els acords. Es fixen nous objectius emergents i es reforcen els objectius i accions ja aconseguits. S'acordarà la periodicitat d'aquestes trobades mínim un cop al mes i en funció de les necessitats de la família.	**Entre una i dues trobades:** Es compara la representació gràfica del Triangle P+ de l'inici amb la realitat actual, per identificar millores de la situació familiar i les seves raons. La comparació es fa a través de preguntes obertes que portin a la reflexió i permetin l'autovaloració.
Acompanyament a recursos universals + Programes d'educació parental + Acompanyament a recursos especialitzats				

Criteris d'inclusió a la intensitat alta:

- Alt nivell de risc pel NNA.
- Mancances greus en les competències parentals.
- Dificultats greus en l'adaptació amb el context social.
- Manca de responsabilitat en l'exercici del rol parental.

Intensitat mitjana: Treball proactiu de 6 mesos				
Trobades familiars durant tot el procés amb el Triangle P+				
Primera trobada: Es presenta el Triangle P+, es personalitza i s'estableix què, com i on seran les trobades.	**Entre dues i quatre trobades:** Es dediquen les sessions a analitzar i identificar les fortaleses i dificultats de totes les dimensions del Triangle P+ a través del diàleg. Cada nen, nena o adolescent és únic i diferent, per tant, cadascun té un Triangle P+. La regularitat d'aquestes trobades és **setmanal**.	**Entre una i dos trobades:** Es resumeix l'anàlisi realitzat en el pas 1, es prioritza i es concreta amb la família el pla d'acció familiar.	**Nombre de trobades flexible:** Es revisa l'evolució del pla d'acció familiar, reflexionant si s'han complert els acords. Es fixen nous objectius emergents i es reforcen els objectius i accions ja aconseguits. S'acordarà la periodicitat d'aquestes trobades mínim un cop al mes i en funció de les necessitats de la família.	**Entre una i dos trobades:** Es compara la representació gràfica del Triangle P+ de l'inici amb la realitat actual, per identificar millores de la situació familiar i les seves raons. La comparació es fa a través de preguntes obertes que portin a la reflexió i permetin l'autovaloració.
Acompanyament a recursos universals + Programes d'educació parental + Acompanyament a recursos especialitzats				

Criteris d'inclusió a la intensitat mitjana:

- Nivell de risc lleu o moderat.
- Mancances en algunes de les competències parentals.
- Poques connexions amb l'entorn social.
- Pas previ a la intensitat alta, per construir una relació amb la família.

Per obtenir més informació sobre tot el procés d'implementació, es pot consultar la guia oficial de l'aplicació del Triangle P+.
Disponible a: https://repositori.udl.cat/handle/10459.1/463681

M. Àngels Balsells (coord.); Alicia Borrego-Tarragó; Aida Urrea-Monclús; Arnau Erta-Majó; Anna Massons-Ribas, Sara Rodríguez-Pérez; Eduard Vaquero; Lucia González-Pasarín & Laura Segarra-Ayllón

TRIANGLE P+

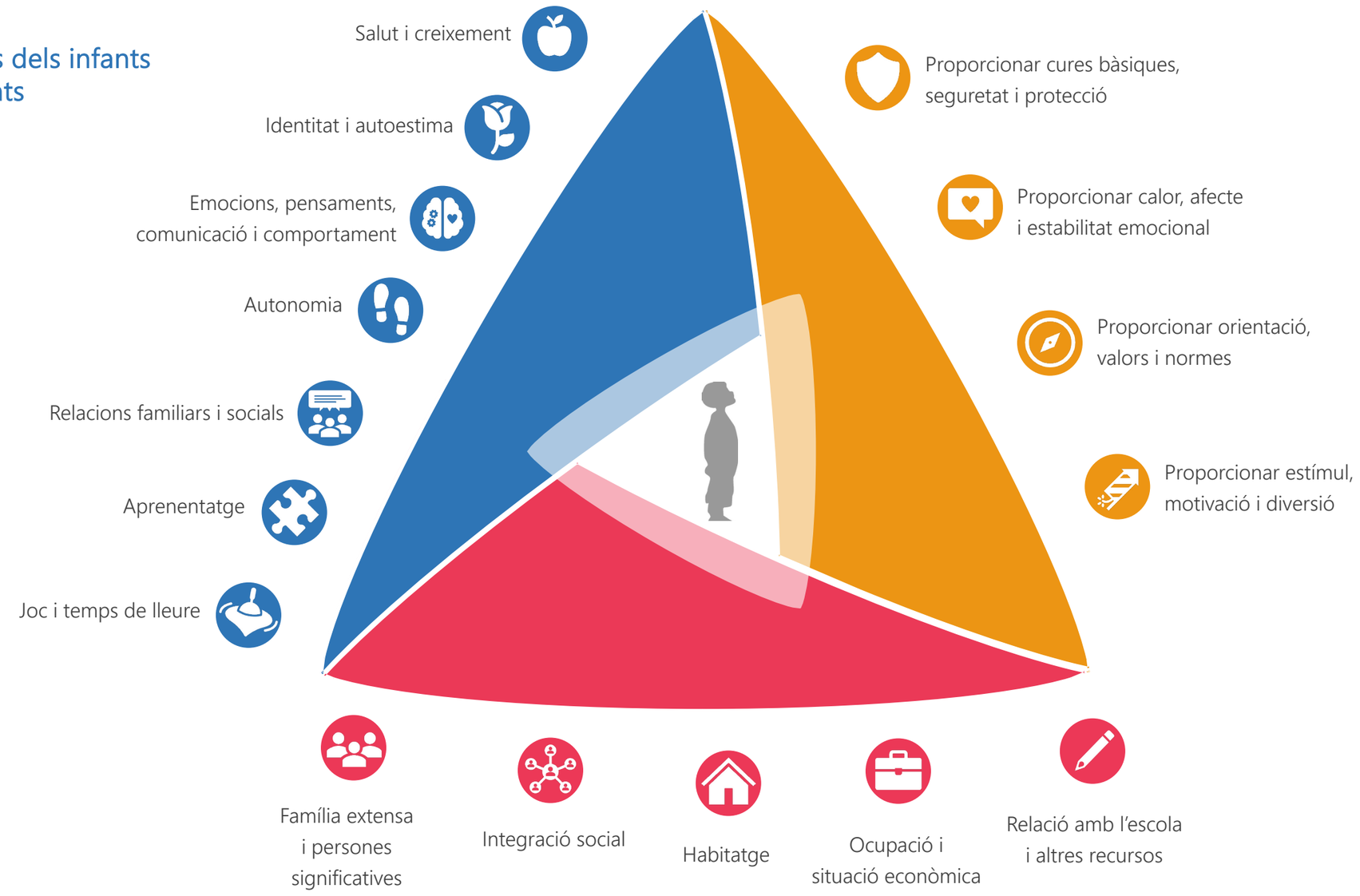

Necessitats dels infants i adolescents

Salut i creixement:
Es refereix al benestar físic. Engloba aspectes com altura i pes, factors genètics, malalties cròniques, discapacitats, alimentació i dieta, hores de son, activitat física, higiene, atenció i cures mèdiques. Alerta amb el consum d'alcohol, altres drogues o automedicació.

Identitat i autoestima:
Es refereix al desenvolupament afectiu i comportamental. Engloba elements com la salut mental, la gestió emocional, la capacitat d'adaptació i l'expressió dels propis pensaments, sentiments i necessitats. Habilitats comunicatives. Comportament social ajustat als contextos. Autocontrol. Tolerància a la frustració. Optimisme i sentit de l'humor. Alerta amb l'agressivitat, impulsivitat, manipulació, transgressió de les normes.

Emocions, pensament, comunicació i comportament:
Es defineix com ser conscient de les característiques amb les quals s'identifica i es sent orgullós/a l'individu/a. Els elements que constitueixen la identitat dels individus són el sexe, gènere, origen, religió, edat, entorn familiar, etc. Autoconcepte. La pròpia percepció de sí mateix/a: les seves capacitats, la seva imatge i la seves singularitat. Sentiment de pertinença i acceptació de la família, els iguals o la societat. Alerta amb l'orientació sexual i perspectiva de gènere.

Autonomia:
Es refereix a l'adquisició progressiva de l'autonomia mitjançant la informació, escolta i presa de decisions. Inclou habilitats de la vida quotidiana (higiene, alimentació, seguretat, etc.), llibertat de pensament i expressió, presa de decisions i resolució de problemes. Iniciativa personal. Alerta amb la gestió de la intimitat (intimitat i tecnologia: imatges en xarxes socials).

Relacions familiars i socials:
Comprendre elements com mantenir relacions familiars estables i equilibrades. Relacions amb iguals i temps per compartir. Adaptació al centre educatiu. Establiment de vincles afectius amb persones de l'entorn. Relacions amb referents positius. Vinculació amb animals de companyia. Sentiment de pertinença i participació en la comunitat.

Aprenentatge:
Es refereix al desenvolupament cognitiu i lingüístic. Capacitat d'anàlisi crític i pensaments analític. Dret a l'educació. Desenvolupament dels interessos, els ritmes i processos ensenyança/aprenentatge. Implicacions i responsabilitat en el propi procés ensenyança/aprenentatge.

Joc i temps de lleure:
Es refereix a diversió i entreteniment. Temps suficient per evadir-se. Gaudir del joc sense preocupacions. Temps d'oci compartit amb la família. Activitats que responen als seus interessos, motivacions i gustos. Activitats significatives i/o constructives (nous riscos "digitals": xarxes socials, apostes per internet, abús de videojocs, pornografia, etc.)

Competències parentals

Proporcionar cures bàsiques, seguretat i protecció:
Respostes a les necessitats físiques i mèdiques de/la NNA i de protecció contra accidents, violència i abusos. Organitzar la vida quotidiana i establir rutines relacionades amb els hàbits quotidians en alimentació, higiene, son, etc. Proporcionar alimentació nutritiva i adequada a l'edat i desenvolupament. Proporcionar vestimenta i higiene adequats. Protecció davant dels riscos reals. Educar sense cap forma de violència. Ensenyar a discernir pràctiques segures i pràctiques perilloses. Vetllar per les relacions sanes i segures amb les persones adultes i nens i nenes de l'entorn. Alerta amb els divorcis mal gestions i guardes compartides.

Proporcionar calor, afecte i estabilitat emocional:
Resposta adequada a les necessitats afectives del/la NNA. Interaccions paterno/materonofilials basades en l'afecte, la calidesa emocional i la comunicació, per a que NNAs sentin que els/les estimen, comprenen i els doni seguretat. Potenciar el desenvolupament de l'autoestima. Vetllar per la construcció de la identitat pròpia. Reconeixement de la identitat. Ser sensible a les necessitats del/la NNA, donant resposta adequada: respectar y recolzar als fills/es. Promoure el desenvolupament de la intel·ligència emocional. Generar una relació de confiança entre pares/mares i fills/es.

Proporcionar orientació, valores i normes:
Oferir eines necessàries per la inclusió i participació en al societat. Saber transmetre valors prosocials: igualtat de gènere, respecte a la igualtat i diversitat social, responsabilitat, compromís social i justícia. Ofereix supervisió, normes i límits adequats a les necessitats i característiques dels seus fills/es. Negociació i diàleg per establir les normes i límits. Gestió de problemes i conflictes. Ofereix un model de comportament prosocial i positiu. Disposar d'espais de confiança per l'educació afectivo-sexual.

Proporcionar estímul, motivació i diversió:
Donar oportunitats d'aprenentatge formal i informal. Recolzar als fills i filles en totes les activitats i en el seu progrés. Estimular la curiositat, els interessos i les motivacions. Fomentar 'autonomia progressiva. Proporcionar oportunitats per un correcte desenvolupament. Mostrar interès per la vida quotidiana del fill o filla. Gaudir del temps d'oci compartit.

Context

Família extensa i persones significatives:
Rol de la família extensa i de les persones significatives de la família en la resposta a les necessitats dels nens, nenes i adolescents. Models adults referents. Grups d'iguals com persones significatives. Dinàmica familiar. Relacions entre membres de l'entorn pròxim. Naturalesa de la relació: econòmica, emocional, organitzativa, etc. Característiques i funcionament de la família i de la historia familiar que impacten en les necessitats dels nens, nenes i adolescents: canvis en l'estructura familiar. Respostes als esdeveniments significatius

Integració social:
Impacte del nivell d'ingressos i de la vida laboral en la resposta a les necessitats del/la NNA. Influència de la renda i el treball en la capacitat de proporcional cures bàsiques i protecció. Impacte de l'horari i vida laboral en les necessitats dels fills/es. Ús de prestacions econòmiques.

Habitatge:
Les característiques de la vida familiar impacten en les necessitats del/la NNA. Aigua corrent, calefacció, bany, espai per dormir. Salubritat de l'habitatge. Seguretat de l'habitatge. Organització de l'habitatge d'acord a l'edat i les necessitats del nen/a o adolescents i de la resta de les persones convinents. Alerta amb els desnonaments.

Ocupació i situació econòmica:
La inclusió i participació dels membres de la família en la comunitat. Recolzament social informal (donar i rebre). Vida al barri i veïnat. Relacions amb les persones i xarxes pròximes. Relacions d'amistat. Participació en recursos comunitaris. Participació en xarxes informals.

Relació amb l'escola i altres recursos:
La disponibilitat, l'accés i l'ús de serveis de salut, llar d'infants, escola, transport, de temps de lliure, parròquia i altres serveis comunitaris. Recolzament social formal. Pràctiques de participació significatives. Qualitat de la relació de la família amb els serveis socials i els servis especialitats d'atenció a la infància i l'adolescència. Disponibilitat i ús de recursos especialitzats en necessitats específiques dels pares. Clima escolar. Relació família-escola. Sensibilitat escolar a alumnes i famílies en situació de vulnerabilitat. .

Per obtenir més informació sobre les dimensions del Triangle P+, es pot consultar la pàgina web: FRAME+P.
Disponible a: https://modeloframe.com

M. Àngels Balsells (coord.); Alicia Borrego-Tarragó; Aida Urrea-Monclús; Arnau Erta-Majó; Anna Massons-Ribas, Sara Rodríguez-Pérez; Eduard Vaquero; Lucia González-Pasarín & Laura Segarra-Ayllón

En el centro del triángulo está tu hijo o hija

Los tres lados del triángulo son igual de importantes

Tu participación es esencial

Buscamos la visión compartida de las necesidades de tu hijo/a

El diálogo es la base del trabajo

Nos ponemos en marcha con los acuerdos que lleguemos

La educación de los niños/as y adolescentes también es de la comunidad

Próximas citas

Sesión	Día	Hora	Lugar
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------
-----	-----	------	----------

CC BY NC ND

El Triángulo de la parentalidad

Para que los niños, niñas y adolescentes puedan crecer lo mejor posible, colaboramos y actuamos juntos

¿Qué es?

El triángulo es un recurso visual. Sirve para valorar las necesidades de tu hijo/a. Y reflexionar como se les da respuesta a las necesidades desde las competencias parentales y el contexto.

¿Cuál es el objetivo?

El crecimiento positivo y sano de tu hijo/a.

¿Cómo trabajamos?

Sesiones de encuentro de diálogo con el niño, niña o adolescente y sus padres para concretar las acciones necesarias para la mejora de la situación familiar.

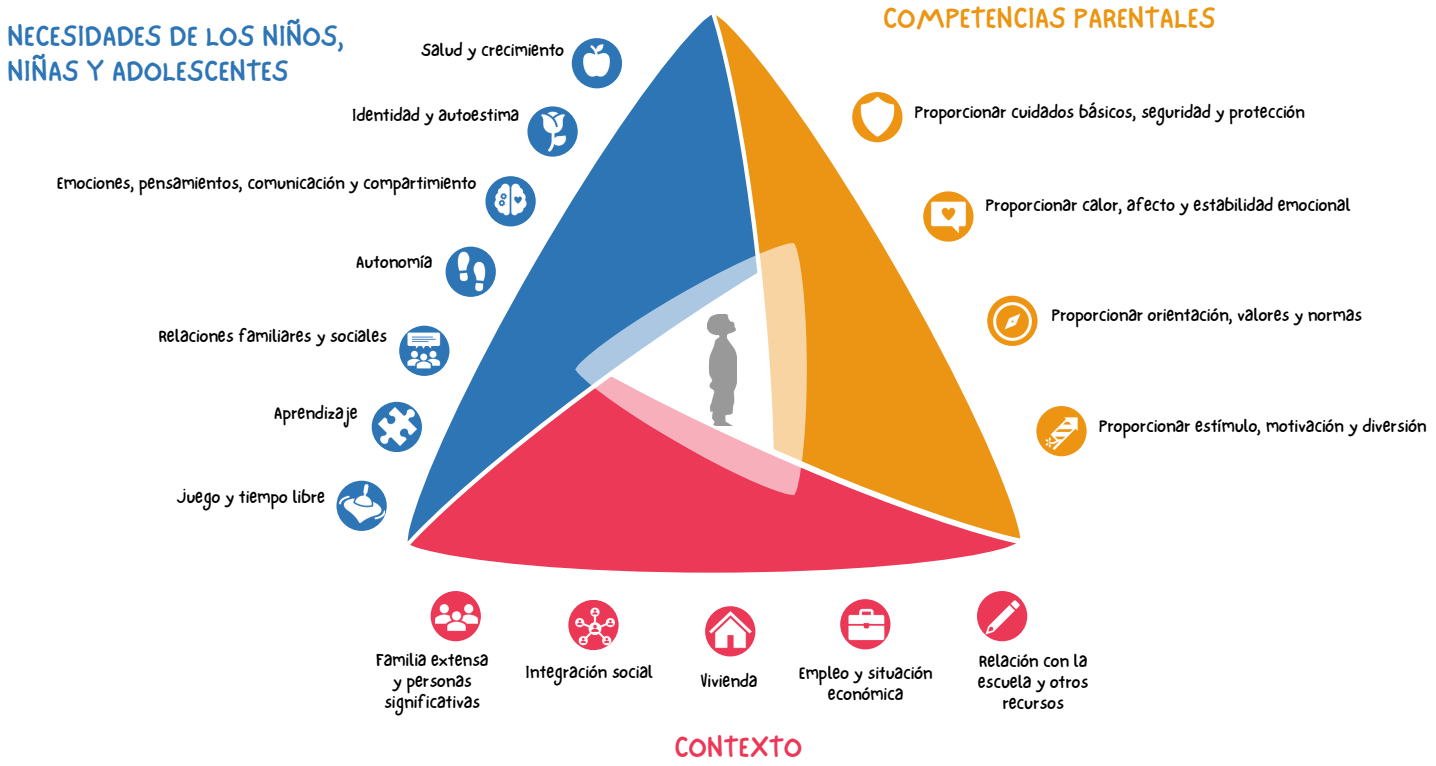

CC BY NC ND

MATERIALS per la fase del PERSPECTIVISME

Quina és la intenció del material?

- Afavorir la comprensió del significat dels conceptes i paraules.
- Permetre la introspecció sobre l'origen i la construcció de les pròpies concepcions i idees.
- Facilitar el raonament de la multiplicitat d'interpretacions i punts de vist amb l'objectiu d'obrir mirades.

Per a més informació poder consultar l'apartat "Aprenentatge Experiencial" d'aquest programa

Criteris que els materials haurien de tenir:

- Que ens doni diferents punts de vista d'un mateix concepte.
- Que situï el concepte del que volem parlar, que ajudi a definir-lo i descriure'l a través d'obrir mirades (visió amplia de la necessitat) per tal de clarificar-lo.
- Que propici l'exploració del concepte des de les seves diferents dimensions i promogui la reflexió.
- Que no parli d'un mateix i que no marqui el que és millor i el que és pitjor. Enfocats des d'un punt de vista aliè a qui ho està treballant.
- Visualment atractius, dinàmics, tangibles i manipulables.
- Que utilitzi un llenguatge clar i adaptat a totes les etapes evolutives i característiques familiars. Que tingui en compte les diferents ètnies i cultures. Utilització de paraules clau i elements que facilitin el vocabulari.
- Que sigui dinamitzat pel professional i que provoqui el diàleg dels participants.

Exemples de materials ja creats

- Materials disponibles a la pàgina web del Modelo FRAME; concretament en el desenvolupament del Triangle P+.

Què no ens hauríem de trobar?

- Material personal cap a les necessitats.
- Que predisposi a conceptes.
- Exemples de la vida del propi infant/adolescent perquè si parlem de les experiències de la infants ja estarem fent la fase de reflexió del propi model.
- Que vagi acompanyat de preguntes tancades.
- Que pregunti sobre com ho viu l'infant/família.
- Material que confongui i no pugui ser comprés per la família.
- Afirmacions (Això és així) ja que condiciona la reflexió.
- Llenguatge massa tècnic.

MATERIALS per la fase de REFLEXIÓ DEL PROPI MODEL

Criteris que els materials haurien de tenir:

- Totes les persones de la família han de participar.
- Que permetin generar espais a l'infant, l'adolescent i la seva família per expressar-se, generar debat i fer aflorar les discrepàncies amb la finalitat de buscar una visió compartida.
- Que permeti realitzar preguntes obertes que generin conversa, que donin lloc a la indagació i promoguin la reflexió.
- Que permeti a tots les integrants de la família connectar amb l'experiència personal i relacionar-lo amb el seu dia a dia.
- Que no condicionen la expressió de la seva realitat i que ajudi a posar nom al que l'infant/adolescent i la seva família viu.
- Que permeti expressar tots els punt de vista de tots el membres de la família.
- Que siguin dinàmics i entretinguts per fer més amena la sessió.
- ·Que utilitzi un llenguatge clar i adaptat a totes les etapes evolutives i característiques familiars.
- Que siguin materials de suport del diàleg.
- Que sigui dinamitzat pel professional.

Exemples de Materials ja creats

Ecomapa - relacions familiars i socials.

Mural d'autoconeixement – identitat i autoestima.

Quina és la intenció del material?

- Permetre explorar la situació del nen i la nena en relació a la necessitat i com se li dona resposta.
- Explorar i compartir les dificultats i fortaleses del triangles de la parentalitat.
- Construir una visió compartida tenint en compte las discrepàncias.

Què no ens hauríem de trobar?

- Material que busqui com donar resposta a les necessitats.
- Materials que acotin a temes concrets i no deixin fluir a la família.
- Materials que puguin condicionar les respostes.

MATERIALS per la fase D'IMPLICACIONS PEL CANVI

Quina és la intenció del material?

- Abordar la dificultat per millorar-la potenciant la fortalesa.
- Generar un canvi a la família.

Criteris que els materials haurien de tenir:

- Que els continguts del material es relacionin amb la necessitat que es vol abordar.
- Visualment atractius, dinàmics, tangibles, manipulables i personalitzats.
- Que utilitzi un llenguatge clar i adaptat a totes les etapes evolutives i característiques familiars.
- Material que reflecteix el dia a dia amb la família.
- Que sigui avaluable.
- Que siguin materials enfocats en la necessitat concreta de la família.
- Que potenciïn que la família sigui protagonista del seu propi canvi.
- Que permeti portar a terme les accions acordades al pla d'acció.
- Que sigui dinamitzat pel professional.

Exemples de Materials ja creats

Organitzador tasques setmanals - Identitat i autoestima.

Diari emocional - Emocions, pensaments, comunicació i comportament.

Què no ens hauríem de trobar?

- Materials que imposin una acció des de només la mirada de l'adult.
- Materials que donin receptes i respostes exigeixin/estableixin uns objectius ja preestablerts a la família.

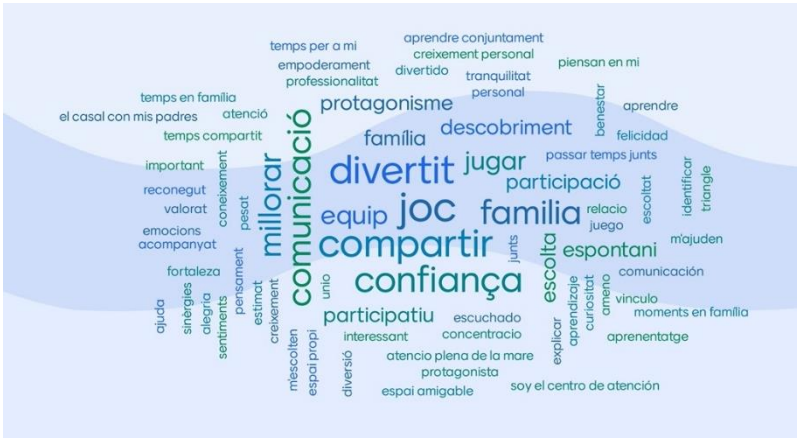
aprendre conjuntament
creixement personal
temps per a mi
empoderament
divertido
piensan en mi
professionalitat
tranquilitat
personal
temps en família
el casal con mis padres
atenció
protagonisme
aprendre
benestar
temps compartit
família
descobriment
felicidad
important
divertit
jugar
passar temps junts
reconegut
participació
valorat
equip
joc
familia
relacio
juego
emocions
acompanyat
compartir
escolta
espontani
m'ajuden
fortaleza
confiança
comunicación
ajuda
sinèrgies
alegria
sentiments
pensament
estimat
creixement
unio
participatiu
escuchado
vinculo
moments en família
interessant
concentracio
aprenentatge
atencio plena de la mare
protagonista
espai amigable
soy el centro de atención
comunicació
millorar
coneixement
pesat
identificar
triangle
escoltat
amenó
curiositat
aprendizaje
explicar
juntis
mescolten
espai propi
diversió

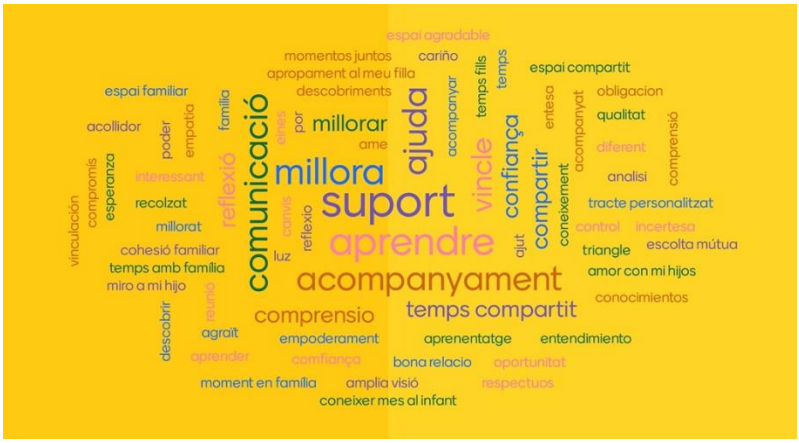
espai agradable
momentos juntos
cariño
apropament al meu fill
descobriments
espai compartit
temps fills
temps
espai familiar
acompanyar
obligacion
ajuda
millorar
qualitat
acollidor
ame
vincle
confiança
diferent
millora
suport
compartir
analisi
interessant
recolzat
tracte personalitzat
millorat
aprendre
control
incertesa
cohesió familiar
triangle
escolta mútua
temps amb família
amor con mi hijos
miro a mi hijo
acompanyament
conocimientos
comprensio
temps compartit
empoderament
aprenentatge
entendimiento
aprender
confiança
bona relacio
aportunitat
moment en família
amplia visió
respectuos
coneixer mes al infant
comunicació
reflexió
coneixement
acompanyat
comprensió
entesa
empatia
poder
esperanza
compromís
vinculación
reflexio
luz
ajut
reunió
descobrir
agraït
familia
eines
per

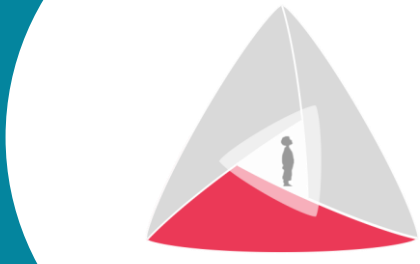

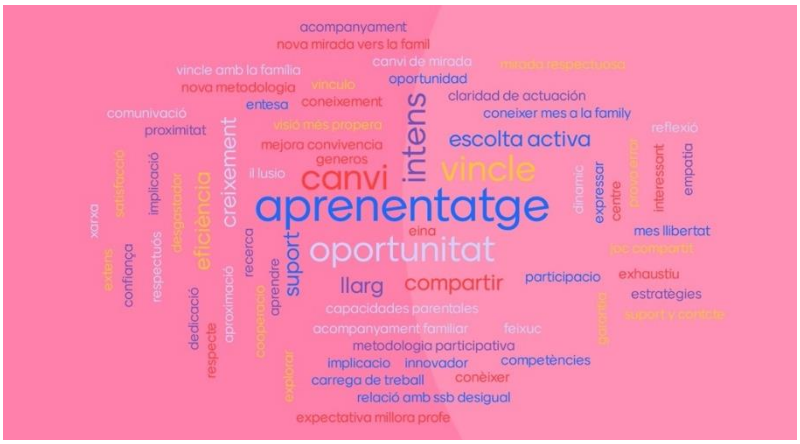
acompanyament
nova mirada vers la famil
canvi de mirada
mirada respectuosa
vincle amb la família
oportunidad
nova metodologia
vinculo
claridad de actuación
entesa
coneixement
coneixer mes a la family
comunivació
proximitat
visió més propera
escolta activa
reflexió
mejora convivencia
intens
generos
vincle
il·lusio
canvi
empatia
interessant
aprenentatge
dinamic
expressar
centre
eficiència
creixement
eina
mes llibertat
oportunitat
joc compartit
recerca
suport
llarg
compartir
participacio
exhaustiu
aprendre
estratègies
capacidades parentales
suport y confiança
acompanyament familiar
feixuc
metodologia participativa
implicacio
innovador
competències
carrega de treball
conèixer
relació amb ssb desigual
expectativa millora profe
implicació
desgastador
satisfacció
xarxa
confiança
respectuos
dedicació
aproximació
respecte
cooperació
explorar
dinàmica
interessos